

**GMINNY PROGRAM
REWITALIZACJI
DLA GMINY PRÓSZKÓW**

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

TREŚĆ OPRACOWANIA

1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	str. 4
2. CELE OPRACOWANIA ORAZ JEGO POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI	str. 4
3. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	str. 5
4. POŁOŻENIE I CHARAKTERYSTYKA GMINY	str. 6
5. POWIĄZANIA PRZYRODNICZE OBSZARU GMINY Z OTOCZENIEM	str. 6
6. SYNTEZA ZAPISÓW PROGRAMU	str. 7
7. ZAPISY PROGRAMU ISTOTNE DLA OCENY WPŁYWU NA POSZCZEGÓLNE ELEMENTY ŚRODOWISKA	str. 11
8. OCHRONA PRAWNA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH I KRAJOBRAZOWYCH OBSZARU GMINY	
8.1. Obszar Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie”	str. 13
8.2. Pomniki przyrody	str. 14
8.3. Rezerваты przyrody	
8.3.1. Rezerwat częściowy „Jaśkowice”	str. 16
8.3.2. Rezerwat częściowy „Przysiecz”	str. 17
8.3.3. Rezerwat częściowy „Staw Nowokuźnicki”	str. 18
9. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	str. 18
10. DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA OBSZARU GMINY	
10.1. Charakterystyka zasobów przyrodniczych gminy	
10.1.1. Położenie geograficzne	str. 18
10.1.2. Geologia i geomorfologia	str. 19
10.1.3. Gleby	str. 20
10.1.4. Wody powierzchniowe	str. 21
10.1.5. Fauna obszaru gminy	str. 22
10.1.6. Flora obszaru gminy	str. 24
10.1.7. Warunki klimatyczne	str. 32
10.1.8. Klimat akustyczny i zanieczyszczenia powietrza	str. 33
10.1.9. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	str. 34
10.1.10. Leśna przestrzeń produkcyjna	str. 35
10.1.11. Inne tereny zieleni	str. 36
10.1.12. Krajobraz kulturowy gminy	str. 36
10.2. Diagnoza stanu środowiska gminy	str. 37
11. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI ZAPISÓW PROGRAMU	str. 41
12. PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ SPOSÓB ICH UWZGLĘDNIENIA W OPRACOWANIU PROGRAMU	
12.1. Problemy ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym	str. 41
12.2. Problemy ochrony środowiska na szczeblu wspólnotowym	str. 42
12.3. Problemy ochrony środowiska na szczeblu krajowym	str. 44
13. ANALIZA PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIEŃNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY, W TYM PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW	
13.1. Wpływ ustaleń projektu na obszary natura 2000 w otoczeniu	str. 46
13.2. Wpływ ustaleń projektu na Obszar Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie”	str. 46

13.3. Wpływ zapisów programu na pomniki przyrody	str. 48
13.4. Wpływ zapisów programu na rezerwy przyrody	
13.4. 1. Rezerwat częściowy „Jaśkowice”	str. 49
13.4. Rezerwat częściowy „Przysiecz”	str. 50
13.4. Rezerwat częściowy Staw Nowokuźnicki	str. 50
14. SYNTETYCZNE ZESTAWIENIE POTENCJALNEGO WPŁYWU ZAPISÓW PROGRAMU NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	str. 51
15. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ PRZYJĘTYCH ZAPISACH PROGRAMU	str. 54
16. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI ZAPISÓW PROGRAMU	str. 54
17. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI ZAPISÓW PROGRAMU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	str. 54
18. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	
18.1. Charakterystyka streszczonego dokumentu	str. 55
18.2. Charakterystyka obszaru gminy	str. 55
18.3. Zapisy programu istotne dla oceny wpływu na poszczególne elementy środowiska	str. 56
18.4. Synteza zapisów programu	str. 56
18.5. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji zapisów programu	str. 57
18.6. Problemy ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu oraz sposób ich uwzględnienia w opracowaniu programu	str. 57
18.7. Analiza problemów ochrony środowiska dotyczących obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w tym przewidywane znaczące oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów natura 2000 oraz integralność tych obszarów	str. 58
18.8. Syntetyczne zestawienie potencjalnego wpływu zapisów programu na środowisko przyrodnicze	str. 58
18.9. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań przyjętych zapisach programu	str. 59
18.10. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji zapisów programu	str. 59
18.11. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji zapisów programu oraz częstotliwości jej przeprowadzania	str. 59
19. MATERIAŁY WYJŚCIOWE	str. 60

1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Podstawami prawnymi opracowania są:

- 1) Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. U. UE. L 206 z 22.7.1992 z późn. zm.);
- 2) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wersja ujednolicona) (DZ. U. UE.L.20/7);
- 3) Konwencja o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych (Konwencja Berneńska) (Dz. U. z 1996 r. Nr 58, poz. 263);
- 4) Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (Konwencja Bońska) (Dz. U. z dnia 10 stycznia 2003 r.);
- 5) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. z 2004 r. Nr 168, poz. 1765);
- 6) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2012r. poz. 81);
- 7) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. Nr 237, poz. 1419);
- 8) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. Nr 77, poz. 510 z późn. zm.);
- 9) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397 z późn. zm.);
- 10) Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 2100);
- 11) Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 2100);
- 12) Ustawa z dnia 31 sierpnia 1995 r. o ratyfikacji Konwencji o różnorodności biologicznej (Dz. U. z 1995 r. Nr 58, poz. 565);
- 13) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 672);
- 14) Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 778),
- 15) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 poz. 1651);
- 16) Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (tekst jednolity: Dz. U. 2014 poz. 1789);
- 17) Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 poz. 353).

2. CELE OPRACOWANIA ORAZ JEGO POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Rewitalizacja stanowi zaplanowany i prowadzony w kompleksowy sposób proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przemiany społeczne, gospodarcze, środowiskowe przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Służą one lokalnej społeczności, poprawie jakości przestrzeni i funkcjonowania gospodarki, są skoncentrowane terytorialnie i prowadzone na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji.

W taki sposób na podstawie ww. Programu podjęte będą działania rewitalizacyjne na terenie obszaru rewitalizacji, wskazanego na mocy uchwały nr XVIII/133 z dnia 25 maja 2016 r. Rady Gminy w Prószkowie i składającego się z dwu podobszarów: Starego Miasta i Pomologii, jaki zostały wyodrębnione w tzw. obszarze zdegradowanym gminy. W obszarze tym skumulowały się problemy społeczne i gospodarcze, a także przestrzenne, techniczne i środowiskowe, omówione w dołączonej do tej uchwały „Diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszarów rewitalizacji w Mieście Prószków” i wzbogaconej o dodatkowe informacje, wykorzystane przy opracowaniu Programu. Koordynatorem podjętych dla ich przewyciężenia działań będzie samorząd gminny, a udział w nich wezmą także inne

podmioty publiczne, prywatne, organizacje pozarządowe, a przede wszystkim mieszkańcy ww. podobszarów. Proces ten będzie programowany, prowadzony i oceniany przy zapewnieniu aktywnego udziału interesariuszy, czemu służyć będą konsultacje społeczne oraz powołany przez Burmistrza Komitet Rewitalizacji.

Ujęte w Programie zadania rewitalizacyjne znajdują się na liście celów i działań zapisanych w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Prószków 2025. Dokument ten stanowi ramowy program działań na rzecz jej zrównoważonego rozwoju w perspektywie najbliższych 10 lat. Określa się w nim cele i zadania, które mają służyć wzmocnieniu potencjału gminy i być motorem jej lokalnego rozwoju, służącego poprawie warunków życia jej mieszkańców i wzrostowi gospodarczemu przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego. Strategia powstała w wyniku wspólnej pracy przedstawicieli samorządu gminy, działających na jej terenie przedsiębiorstw i instytucji oraz liderów lokalnych przy wsparciu konsultantów-moderatorów planowania strategicznego. Wykorzystaniu jej efektów służyły warsztaty zorganizowane w marcu i kwietniu 2016 r. oraz rozbudowany proces konsultacji wewnętrznych.

Opracowanie programu poprzedziło sporządzenie diagnozy stanu zagospodarowania i rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Prószków. Diagnoza wykonana została z wykorzystaniem istniejących dokumentów planistycznych, w tym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy z 2014 r., dostępnych informacji z Banku Danych Lokalnych GUS oraz w części danych z Urzędu Miejskiego w Prószkowie oraz opracowań diagnostycznych, sporządzonych m. in. dla powiatu opolskiego i Aglomeracji Opolskiej.

Opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko ustaleń programu jest obligatoryjnym elementem procedury sporządzenia tego dokumentu, wynikającym z obowiązku określonego przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 poz. 353). Prognoza jest jako źródło informacji służące dla podjęcia merytorycznych rozstrzygnięć w tej fazie prac nad projektem programu.

3. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Dla wykonania niniejszej prognozy przyjęto następujące założenia metodologiczne:

- 1) układ opracowania uwzględnić będzie zakres ustalony przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 2) opracowanie prognozy będzie efektem analizy przewidywanych skutków wpływu ustaleń programu na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego, jakie mogą wynikać ze zmiany sposobów użytkowania terenu, a w szczególności z utrzymania realizacji, eksploatacji a także ewentualnej likwidacji obiektów budowlanych na warunkach ustalonych w dokumencie;
- 3) charakter tego wpływu będzie oceniany metodami porównawczymi z sytuacjami powszechnie występującymi lub opisanymi w literaturze przedmiotu;
- 4) prognoza będzie mieć charakter ogólny, zgodny z zakresem merytorycznym dokumentu podstawowego (Gminny Program Rewitalizacji);
- 5) w pracach nad prognozą wykorzystane będą podstawowe materiały wyjściowe a także wyniki wizji terenowych dla sporządzenia inwentaryzacji stanu zagospodarowania obszaru opracowania.

Ocenę następstw realizacji ustaleń programu dokonano z podziałem ze względu na wpływ na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, kulturowego i antropogenicznego znajdującego się w obrębie granic obszaru opracowania, z uwzględnieniem wzajemnych zależności między nimi. Przy opracowywaniu prognozy zastosowano metodę macierzy interakcji. Przyjęta tu macierz jest wykresem siatki, w której w wierszach wpisano analizowane w zapisach niniejszej prognozy, uruchamiane przez realizację programu działania i zadania do realizacji, a w kolumnach wpisano wskaźniki charakteryzujące i opisujące środowisko.

Wpływ na środowisko skutków realizacji planu dla poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego różnicuje się poniżej w zależności od:

- 1) charakteru zmian – pozytywne, negatywne, bez znaczenia;
- 2) bezpośredniości oddziaływania – bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane;
- 3) okresu trwania oddziaływania – długoterminowe, średnioterminowe, krótkoterminowe;
- 4) częstotliwości oddziaływania – stałe, chwilowe.

4. POŁOŻENIE I CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Prószków leży w środkowej części Województwa Opolskiego, w powiecie Opolskim. Obszar gminy graniczy z:

- 1) od północy- miastem Opole;
- 2) od południa- z gminami:
 - a) Biała,
 - b) Korfantów,
 - c) Krapkowice,
 - d) Strzeleczy;
- 3) od zachodu- gminami:
 - a) Komprachcice,
 - b) Tułowice;
- 4) od wschodu- z gminą Tarnów Opolski.

Podstawowymi wyznacznikami położenia geograficznego jest:

- 1) sąsiedztwo doliny Odry, zamykającej obszar gminy od strony wschodniej;
- 2) położenie w ciągu korytarza transportowego o znaczeniu europejskim- autostrady A4, stanowiącej polski odcinek drogi międzynarodowej E40;
- 3) w ciągu drogi krajowej Nr 45, łączącej Opole z granicą państwa;
- 4) w ciągu drogi wojewódzkiej nr 414 relacji Opole – Lubrza;
- 5) w strefie zasięgu mieszkańców aglomeracji Opola w zakresie:
- 6) zamieszkiwania i codziennych podróży do pracy,
- 7) zainteresowania terenami wypoczynkowymi i rekreacyjnymi, w tym turystyki weekendowej.

Charakterystyczne dla gminy Prószków jest zróżnicowanie struktury użytkowania gruntów. W części północnej i wschodniej gminy dominują grunty orne, gdzie występowanie dobrych gleb było przyczyną wylesiania terenów dla prowadzenia na nich gospodarki rolnej. Natomiast w części południowej duże powierzchnie zajmują lasy - znajduje się tu część kompleksu leśnego Borów Niemodlińskich. Tereny zainwestowane to przede wszystkim zabudowa mieszkaniowa i usługowa oraz zakłady produkcyjne. W ostatnich latach dającym się obserwować zjawiskiem jest rozwój zabudowy mieszkaniowej w miejscowościach północnej części gminy, związany z ciążeniem tej części jej obszaru w kierunku większego ośrodka miejskiego jakim jest Opole.

5. POWIĄZANIA PRZYRODNICZE OBSZARU GMINY Z OTOCZENIEM

Obszar gminy Prószków w całości należy do zlewni Odry, stanowiącej korytarz ekologiczny o znaczeniu ponadregionalnym. Jej koryto wyznacza wschodnią granicę obszaru opracowania. Wschodnia część gminy leży w obrębie bezpośredniej zlewni Odry, a z pozostałego obszaru wody odprowadzane są do zlewni jej lewego dopływu - Prószkówki I. Gęstość sieci rzecznej gminy Prószków jest największa w części wschodniej (w okolicach wsi Zimnice Małe) i w części północnej. Dochodzi tu do 1,00 – 1,25 km/km².

Odra jest największym ciekim wodnym regionu i gminy, ma znaczący wpływ na kształtowanie warunków wodnych i klimatycznych jej obszaru. Spadek koryta rzeki na terenie gminy jest nieznaczny, stąd rzeka ma typowo nizinny

przebieg, jej koryto jest całkowicie uregulowane. O jej wcześniejszym naturalnym, silnie meandrującym charakterze świadczą zachowane fragmenty starorzeczy, których pozostałości rozrzucone są w dolinie. O regulacjach prowadzonych w dolinie świadczą również ciągi wałów przeciwpowodziowych, położonych w niewielkiej odległości od koryta.

W obszarze gminy Odra zbiera wody z drobnych cieków odwadniających dolinę i wschodnie skłony wododziału rozciągającego się wzdłuż rzeki na zachodzie. Średni roczny odpływ z terenów gminy Prószków wynosi dla obszarów położonych wzdłuż Odry do 5 l/s km². Okres występowania wezbrań cieków na terenie gminy przypada na miesiące letnie i wiosenne. Latem wezbrania występują z większym prawdopodobieństwem w lipcu i sierpniu, wiosną zaś w marcu i w maju. Okres występowania niżówek dla tego terenu przypada na lato (czerwiec-lipiec).

Prószkówka I bierze swój początek w gminie Tułowice. Płynie od zachodniej granicy gminy Prószków, a następnie przez grunty wsi Ligoty Prószkowskiej, Przysiecz, Prószkowa i Nowej Kuźni do granicy z gminą Komprachcice. W początkowym biegu rzeka płynie przez użytki leśne.

Południowa część obszaru wchodzi w skład Borów Niemodlińskich, które są rozległym kompleksem leśnym rozciągającym się na falistej i równinnej wysoczyźnie polodowcowej porożcinanej dolinkami rzeczny, między dolinami Nysy Kłodzkiej i Odry. Równiny wodnolodowcowe oraz ostańce denudacyjne zbudowane z osadów plioceńskiej sieci rzecznej i iłów mioceńskich, urozmaicają zespoły wydm dochodzących do 15 m wysokości, a także bezodpływowe zagłębienia, w których zlokalizowane są bory bagienne i torfowiska. Większa część ostoi jest zalesiona, głównie lasami o charakterze gospodarczym, wśród których zachowały się fragmenty lasów o charakterze rodzimym.

W północnej części terenów miasta Prószków, na terenach dzielnicy funkcjonującej pod nazwą Pomologii, znajdują się tereny arboretum wraz z otaczającymi je terenami dawnego Zespołu Szkół im. J. Warszewicza, będącego spadkobiercą istniejącej tu wcześniej Królewskiej Akademii Rolniczej a następnie Królewskiego Instytutu Pomologicznego. Od 1871 roku powstawały kolejno: internat, mieszkania dla pracowników, przetwórnia owoców, system wodociągów nawadniających sad, cieplarnie oraz chłodnie. Następnie w 1878 założono park w celach dydaktycznych i ochronnych dla słabo odpornych odmian drzew owocowych. Po drugiej stronie drogi wojewódzkiej znajduje się zabytkowa biblioteka – Księgozbiór Królewskiej Akademii Rolniczej. W latach sześćdziesiątych XX w. zespół rozbudowano nowy budynek główny oraz internat i tak rozpoczął działalność Zespół Szkół Ogrodniczych im. Józefa Warszewicza. Były PGR, który znajdował się w bezpośrednim sąsiedztwie Pomologii przyłączono do szkoły i powstało Gospodarstwo Pomocnicze przy Zespole Szkół Ogrodniczych im. J. Warszewicza w Prószkowie, które funkcjonowało do lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia. Obecnie szkoła nosi nazwę Zespołu Szkół im. J. Warszewicza. Obecnie Przy Zespole Szkół działa Wojewódzki Ośrodek Szkolenia Młodzieży w Piłce Nożnej. Szkoła stanowi jeden z elementów zasobów kulturowych o dużym znaczeniu dla Pomologii oraz dla regionu. W ostatnich latach obiekty Pomologii znalazły się w przeważającym udziale we władaniu Starostwa Powiatowego w Opolu, prowadzona jest dyskusja na temat wykorzystania w przyszłości potencjału tych obiektów. Wśród najważniejszych kierunków rozwoju tego obszaru wskazuje się na utworzenie tu ogrodu botanicznego lub centrum szkoleniowo-badawczego dla potrzeb rolnictwa i przemysłu rolno- spożywczego.

6. SYNTEZA ZAPISÓW PROGRAMU

Na podstawie zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji podjęte będą działania rewitalizacyjne na terenie obszaru rewitalizacji, wskazanego na mocy uchwały nr XVIII/133 z dnia 25 maja 2016 r. Rady Gminy w Prószkowie i składającego się z dwu podobszarów: Starego Miasta i Pomologii, jaki zostały wyodrębnione w tzw. obszarze zdegradowanym gminy.

Delimitacji wspomnianych podobszarów rewitalizacji, stanowiących przedmiot ustaleń Programu dokonano na podstawie analizy danych, zawartych w diagnozie stanu zagospodarowania i rozwoju społeczno- gospodarczego m. i gm. Prószków, opracowanej na zlecenie Urzędu Miejskiego w marcu 2016 r. Analiza ta pozwoliła na wytypowanie dwu następujących

podobszarów rewitalizacji w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777):

- 1) zespołu zabudowy otaczającej rynek i plac przed zamkiem w Prószkowie (z pominięciem terenów zamku i towarzyszącego mu parku) z ich nieuporządkowanym zapleczem gospodarczym, z występowaniem nie zharmonizowanych z historycznym otoczeniem budynków wielorodzinnych i usługowych oraz urządzonymi w sposób nie wykorzystujący właściwie walorów przestrzeni publicznych placów miejskich;
- 2) założenia ogrodniczo- parkowego Pomologia w Prószkowie, z w większości nie poddawaną remontom zabudową mieszkalną i usługową i nie wykorzystywaną zgodnie z jej historycznym przeznaczeniem, ze zrujnowanymi obiektami i zabudowy gospodarczej i ze zdewastowanymi układami komponowanych zespołów zieleni.

W Programie przyjmuje się następujące cele rewitalizacji:

- 1) w sferze społecznej:
 - poprawę warunków bytowych i jakości życia społeczności lokalnej oraz poziomu obsługi mieszkańców,
 - wzbogacenie bazy rekreacyjno- wypoczynkowej miasta, dostosowanej do potrzeb mieszkańców oraz turystów;
- 2) w sferze gospodarczej:
 - rozwój przedsiębiorczości i uzyskanie nowych miejsc pracy w ramach wzbogacenia oferty usługowej i rekreacyjnej Starego Miasta i Pomologii,
 - wykorzystanie gospodarcze terenów odnowionych sadów i upraw ogrodowych w Pomologii,
 - utworzenie Międzynarodowego Centrum Badawczo-Rozwojowego na terenie Pomologii;
- 3) w sferze środowiskowej:
 - uzyskanie wysokiej jakości walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zrewitalizowanych terenów Starego Miasta i parku z arboretum w Pomologii;
- 4) w sferze przestrzenno- funkcjonalnej:
 - zapewnienie spójności przestrzenno- funkcjonalnej, ładu przestrzennego i uporządkowanie przestrzeni publicznych w centrum miasta i na terenie Pomologii,
 - uzyskanie poprawy stanu technicznego i wysokiego poziomu estetycznego zabudowy i jej otoczenia oraz ładu przestrzennego,
- 5) w sferze technicznej:
 - modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego, drogowego, pieszego i rowerowego oraz sieci uzbrojenia.

Dla realizacji przyjętych w Programie celów i kierunków rewitalizacji zakłada się przygotowanie organizacyjne oraz programowo-projektowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wskazanych poniżej.

Tabela 1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp *	Nazwa przedsięwzięcia, lokalizacja oraz zakres	Podmioty realizujące	Uwagi
I. Podobszar Stare Miasto			
I.1. Sfera społeczna			
I.1.1.	Przeprowadzenie warsztatów dla wypracowania założeń dla koncepcji rewitalizacji podobszaru z rozeznaniem potrzeb lokalnej społeczności	Gmina Prószków	Karta Projektu nr 1

I.2. Sfera gospodarcza			
I.2.2.	Opracowanie programu aktywizacji gospodarczej rejonu Starego Miasta, w tym oferty turystycznej tego zespołu (z przeprowadzeniem odpowiednich konsultacji społecznych)	Gmina Prószków	Karta Projektu nr 2
I.3. Sfera środowiskowa i techniczna			
I.3.3.	Opracowanie programu ograniczenia lokalnych emisji zanieczyszczeń powietrza i wspierania odpowiedniej wymiany urządzeń grzewczych (z przeprowadzeniem odpowiednich konsultacji społecznych)	Gmina Prószków	Karta Projektu nr 3
I.4. Sfera przestrzenno- funkcjonalna			
I.4.4.	Opracowanie koncepcji programowo-przestrzennej rewitalizacji Starego Miasta, z uwzględnieniem aspektów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych oraz ograniczeniem uciążliwości tranzytowego ruchu samochodów na drodze wojewódzkiej nr 414, docelowo planowanej do przeniesienia na wewnętrzną obwodnicę miasta (z przeprowadzeniem odpowiednich konsultacji społecznych)	Gmina Prószków	Karta Projektu nr 4
I.4.5.	Opracowanie projektu budowlanego dla zagospodarowania nawierzchni Rynku z obiektami małej architektury i oświetleniem i jego realizacja	Gmina Prószków	Karta Projektu nr 5
I.4.6.	Opracowanie projektu budowlanego dla zagospodarowania nawierzchni Placu Targowego z obiektami małej architektury i oświetleniem oraz zespołem kramów, a także remontu d. budynku magazynowego na cele spotkań mieszkańców i jego realizacja	Gmina Prószków	Karta Projektu nr 6
I.4.7.	Opracowanie projektu budowlanego dla budowy parkingu przy u. Korfantego 1	Gmina Prószków	Karta Projektu nr 7
II. Podobszar Pomologia			
II.1. Sfera społeczna			
II.1.8.	Przeprowadzenie warsztatów dla wypracowania założeń dla koncepcji rewitalizacji podobszaru z rozeznaniem potrzeb zainteresowanych stron i lokalnej społeczności	Gmina Prószków	Karta Projektu nr 8
II.2. Sfera gospodarcza			
II.2.9.	Opracowanie programu funkcjonowania Międzynarodowego Centrum Badawczo-Rozwojowego Uniwersytetu Opolskiego na rzecz rozwoju rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego	Uniwersytet Opolski	Realizacja w kompetencji interesariusza
II.3. Sfera środowiskowa i techniczna			
II.3.10.	Opracowanie kompleksowej inwentaryzacji przyrodniczej dla terenów parku i d. arboretum Pomologia	Uniwersytet Opolski	Realizacja w kompetencji interesariusza
II.3.11.	Rozbudowa bazy dla prowadzenia edukacji ekologicznej i budowy ścieżek edukacyjnych	Uniwersytet Opolski	Realizacja w kompetencji interesariusza
II.3.12.	Opracowanie programu ograniczenia lokalnych emisji zanieczyszczeń powietrza i wspierania odpowiedniej wymiany urządzeń grzewczych oraz wykorzystania energii odnawialnych	Uniwersytet Opolski i właściciele obiektów	Realizacja w kompetencji interesariusza
II.4. Sfera przestrzenno- funkcjonalna			
II.4.13.	Przystosowanie budynku przy ul. Pomologia 9 dla potrzeb lokalizacji mieszkań komunalnych	Gmina Prószków	Karta Projektu nr 9

II.4.14.	Opracowanie kompleksowej koncepcji programowo-przestrzennej dla budowy Międzynarodowego Centrum Badawczo-Rozwojowego, odnowy d. sadów oraz rewitalizacji parku i d. arboretum Pomologia	Uniwersytet Opolski	Realizacja w kompetencji interesariusza
II.4.15.	Opracowanie inwentaryzacji architektoniczno-budowlanej istniejącej zabudowy z oceną jej stanu technicznego, w tym wyposażenia w media	Uniwersytet Opolski	Realizacja w kompetencji interesariusza
II.4.16.	Opracowanie projektów budowlanych dla: – przeprowadzenia kompleksowych rewitalizacji obiektów Centrum oraz zagospodarowania ich otoczenia wraz z modernizacją sieci uzbrojenia, – przeprowadzenia kompleksowej rewitalizacji parku i d. arboretum z obiektami małej architektury	Uniwersytet Opolski (ew. inny Zarządca odniesieniu do parku)	Realizacja w kompetencji interesariusza

* - numerację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przyporządkowano odpowiednio: (I._._. Podobszar Stare Miasto; II._._. Podobszar Pomologia); (_1._. Sfera społeczna; _2._. Sfera gospodarcza; _3._. Sfera środowiskowa i techniczna; _3._. Sfera przestrzenno- funkcjonalna); (_1-20 - kolejna liczba porządkowa poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych).

Ujętą powyżej listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych uzupełnia poniższe zestawienie, obejmujące przedsięwzięcia o niższym priorytecie w odniesieniu do zamierzonych celów rewitalizacji. Podobnie jak wyżej przedsięwzięcia te mogą być realizowane zarówno przez Gminę jak i interesariuszy.

Tabela 2. Lista pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp *	Nazwa przedsięwzięcia, lokalizacja oraz zakres	Podmioty realizujące	Uwagi
I. Podobszar Stare Miasto			
I.1. Sfera gospodarcza			
I.1.17.	Zorganizowanie inkubatora przedsiębiorczości i jego ulokowanie w jednym z rewitalizowanych obiektów przy Rynku	Gmina Prószków	Karta Projektu nr 10
I.2. Sfera przestrzenno- funkcjonalna			
I.2.18.	Opracowanie projektów budowlanych dla wprowadzenia zabudowy plombowej na dz. nr 660/1, 661/1, 661/2, 664/1 (z wprowadzeniem programu usługowego w parterach)	Właściciele obiektów	Realizacja w kompetencji interesariusza
I.4.19.	Opracowanie inwentaryzacji architektoniczno-budowlanej istniejącej zabudowy z oceną jej stanu technicznego i wyposażenia w media	Właściciele obiektów i nieruchomości	Realizacja w kompetencji interesariusza
I.4.20.	Opracowanie projektów budowlanych dla: – wprowadzenia zabudowy plombowej na dz. nr 658/1 (z wprowadzeniem programu usługowego w parterze) – przeprowadzenia kompleksowych rewitalizacji obiektów przy obu przyrynkowych pierzejach	Właściciele obiektów	Realizacja w kompetencji interesariusza

* - numerację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przyporządkowano odpowiednio: (I._._. Podobszar Stare Miasto; II._._. Podobszar Pomologia); (_1._. Sfera społeczna; _2._. Sfera gospodarcza; _3._. Sfera środowiskowa i techniczna; _3._. Sfera przestrzenno- funkcjonalna); (_1-20 - kolejna liczba porządkowa poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych).

7. ZAPISY PROGRAMU ISTOTNE DLA OCENY WPŁYWU NA POSZCZEGÓLNE ELEMENTY ŚRODOWISKA

W dalszych rozdziałach niniejszego opracowania omówiono poszczególne uwarunkowania środowiskowe i zagadnienia związane z funkcjonowaniem i specyfiką środowiska przyrodniczego gminy, na które potencjalnie mogą mieć wpływ poszczególne zapisy projektu programu rozwoju gminy.

Ujęte w projekcie programu działania i zadania do realizacji w poszczególnych sferach działalności gminy (przyrodniczo- kulturowej, osadniczo- technicznej, społecznej, gospodarczej) dla potrzeb niniejszej oceny oddziaływania na środowisko można zasadniczo podzielić na dwie grupy zagadnień:

- 1) działania "twarde"- których realizacja wiąże się z podejmowaniem i prowadzeniem inwestycji, realizacja tych działań będzie się wiązać ze zmianami w zagospodarowaniu poszczególnych terenów lub ich części i jako taka podlega ocenie wpływu na środowisko przyrodnicze;
- 2) działania "miękkie"- związane z promocją gminy, aktywnościami w sferze społecznej, opracowywaniem inwentaryzacji, programów i projektów związanych z wdrożeniem założeń programu, działania te ze względów merytorycznych nie są przedmiotem oceny oddziaływania na środowisko, ponieważ ich wpływ na przyrodę jest niemożliwy do zdefiniowania lub nie występuje.

W poniższym zestawieniu tabelarycznym dokonano kwalifikacji poszczególnych zadań zapisanych w programie, z uwzględnieniem przytoczonego powyżej podziału.

Tabela 3. Podział podstawowych oraz pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zależności stopnia ich zakwalifikowania do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko przyrodnicze

Lp*	Działania "miękkie" nie podlegające ocenie niniejszej prognozy	Lp	Działania "twarde" podlegające ocenie niniejszej prognozy
I. Podobszar Stare Miasto			
I.1.1.	Przeprowadzenie warsztatów dla wypracowania założeń dla koncepcji rewitalizacji podobszaru z rozeznaniem potrzeb lokalnej społeczności	I.4.5.	Opracowanie projektu budowlanego dla zagospodarowania nawierzchni Rynku z obiektami małej architektury i oświetleniem i jego realizacja
I.2.2.	Opracowanie programu aktywizacji gospodarczej rejonu Starego Miasta, w tym oferty turystycznej tego zespołu (z przeprowadzeniem odpowiednich konsultacji społecznych)	I.4.6	Opracowanie projektu budowlanego dla zagospodarowania nawierzchni Placu Targowego z obiektami małej architektury i oświetleniem oraz zespołem kramów, a także remontu d. budynku magazynowego na cele spotkań mieszkańców i jego realizacja
I.3.3.	Opracowanie programu ograniczenia lokalnych emisji zanieczyszczeń powietrza i wspierania odpowiedniej wymiany urządzeń grzewczych (z przeprowadzeniem odpowiednich konsultacji społecznych)	I.4.7.	Opracowanie projektu budowlanego dla budowy parkingu przy u. Korfantego 1 i jego realizacja
I.4.4.	Opracowanie koncepcji programowo-przestrzennej rewitalizacji Starego Miasta, z uwzględnieniem aspektów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych oraz ograniczeniem uciążliwości tranzytowego ruchu samochodów na drodze wojewódzkiej nr 414, docelowo planowanej do przeniesienia na wewnętrzną obwodnicę miasta (z przeprowadzeniem odpowiednich konsultacji społecznych)		

II. Podobszar Pomologia		
II.1.8.	Przeprowadzenie warsztatów dla wypracowania założeń dla koncepcji rewitalizacji podobszaru z rozeznaniem potrzeb zainteresowanych stron i lokalnej społeczności	II.4.13. Przystosowanie budynku przy ul. Pomologia 9 dla potrzeb lokalizacji mieszkań komunalnych
II.2.9.	Opracowanie programu funkcjonowania Międzynarodowego Centrum Badawczo-Rozwojowego Uniwersytetu Opolskiego na rzecz rozwoju rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego	II.4.16. Opracowanie projektów budowlanych dla: – przeprowadzenia kompleksowych rewitalizacji obiektów Centrum oraz zagospodarowania ich otoczenia wraz z modernizacją sieci uzbrojenia, – przeprowadzenia kompleksowej rewitalizacji parku i d. arboretum z obiektami małej architektury i ich realizacja
II.3.10.	Opracowanie kompleksowej inwentaryzacji przyrodniczej dla terenów parku i d. arboretum Pomologia	
II.3.11.	Rozbudowa bazy dla prowadzenia edukacji ekologicznej i budowy ścieżek edukacyjnych	
II.3.12.	Opracowanie programu ograniczenia lokalnych emisji zanieczyszczeń powietrza i wspierania odpowiedniej wymiany urządzeń grzewczych oraz wykorzystania energii odnawialnych	
II.4.14.	Opracowanie kompleksowej koncepcji programowo-przestrzennej dla budowy Międzynarodowego Centrum Badawczo-Rozwojowego, odnowy d. sadów oraz rewitalizacji parku i d. arboretum Pomologia	
II.4.15.	Opracowanie inwentaryzacji architektoniczno-budowlanej istniejącej zabudowy z oceną jej stanu technicznego, w tym wyposażenia w media	

* - numerację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przyporządkowano odpowiednio: (I._._. Podobszar Stare Miasto; II._._. Podobszar Pomologia); (_._.1._. Sfera społeczna; _._.2._. Sfera gospodarcza; _._.3._. Sfera środowiskowa i techniczna; _._.3._. Sfera przestrzenno- funkcjonalna); (_._.1-20 - kolejna liczba porządkowa poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych).

8. OCHRONA PRAWNA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH I KRAJOBRAZOWYCH OBSZARU GMINY

8.1 Obszar Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie”

Znaczna część obszaru gminy Prószków od 26 maja 1988 r. została objęta ochroną prawną w formie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie” o łącznej powierzchni 48189 ha.

Obszary chronionego krajobrazu powołuje się w celu zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów o różnych typach środowiska. Przyjęto się, że obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny większe od parku krajobrazowego o walorach przyrodniczych- krajobrazowych charakterystycznych dla danego regionu. Działalność gospodarcza na takim obszarze nie ulega poważniejszym ograniczeniom. Powinna być jednak prowadzona w sposób nie naruszający stanu względnej równowagi ekologicznej. Ochrona obszaru chronionego krajobrazu powinna zapewnić zarówno zabezpieczenie terenu przed uciążliwościami przemysłowymi, jak i wykorzystanie terenów dla celów turystyki i produkcji zdrowej żywności.

W granicach Borów Niemodlińskich znajduje się kilka rezerwatów, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz kilkadziesiąt użytków ekologicznych i pomników przyrody. Stwierdzono tu także występowanie wielu chronionych gatunków roślin i zwierząt. W myśl postanowień ustawy o ochronie przyrody obszar chronionego krajobrazu to obiekt pełniący poza funkcją przyrodniczo- krajobrazową funkcję turystyczno- rekreacyjną.

Zasady zagospodarowania obszaru reguluje treść Rozporządzenia Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/16/2006 z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. U. Województwa Opolskiego Nr 33 poz. 1133 z 2006 r.). Zgodnie z zapisami przytoczonego aktu prawnego, w granicach gminy Prószków ustala się dla Obszaru następujące działania:

- 1) w zakresie ochrony ekosystemów leśnych:
 - a) preferowanie działań zmierzających do zachowania i utrzymania w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradel, polan, torfowisk, wrzosowisk oraz muraw napiaskowych poprzez m. in. ekstensywne użytkowanie i niedopuszczenie do zarastania drzewami i krzewami otwartych przestrzeni;
- 2) w zakresie czynnej ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych:
 - a) przeciwdziałanie sukcesji łąk, pastwisk i torfowisk poprzez m. in. ekstensywne użytkowanie (np koszenie i wypas) lub mechaniczne usuwanie samosiewów drzew i krzewów,
 - b) ograniczanie zmiany użytkowania łąk i pastwisk na grunty orne bądź inne uprawy rolne,
 - c) preferowanie ochrony roślin metodami biologicznymi,
 - d) kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę oraz formowanie nowych założeń zieleni wiejskiej (zadrzewienia, zakrzaczenia, remizy śródpolne, parki wiejskie),
 - e) zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości i oczek wodnych,
 - f) zachowanie zbiorowisk wydmych, muraw napiaskowych, psiar,
 - g) zachowanie zbiorowisk muraw kserotermicznych,
 - h) realizowanie melioracji odwadniających , w tym regulowanie odpływu wody z sieci rowów, tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem reżimów wilgotnościowych terenów podmokłych, w tym torfowisk, obszarów wodno- błotnych i obszarów źródłiskowych cieków,
 - i) eksploatawanie surowców mineralnych w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie na przyrodę,
 - j) preferowanie rekultywacji uwzględniającej potrzeby ochrony walorów przyrody żywej, nieżywej oraz krajobrazu,
 - k) przeciwdziałanie przerywaniu ciągłości korytarzy ekologicznych,
 - l) preferowanie regionalnych stylów architektonicznych w zabudowie oraz zabudowy zachowującej historyczne kierunki przestrzennego rozwoju miejscowości;
- 3) w zakresie czynnej ochrony ekosystemów wodnych:
 - a) zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej,
 - b) zachowanie roślinności wzdłuż rowów melioracyjnych i cieków z dopuszczeniem prac związanych z ich utrzymaniem i konserwacją,
 - c) preferowanie wokół zbiorników wodnych roślinności niskiej i wysokiej ograniczającej sploty powierzchniowe,

- d) utrzymanie i odtwarzanie meandrów na wybranych odcinkach cieków,
- e) zwiększanie małej retencji poprzez zachowanie lub odtwarzanie siedlisk hydrogeniczych, w tym źródeł oraz starorzeczy oraz lokalnych obniżen terenu.

Dla części Obszaru położonej w granicach gminy w Rozporządzeniu zdefiniowano następujące zakazy:

- 1) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, zakaz ten nie dotyczy;
- 2) obszarów zwartej zabudowy miast i wsi w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, planach miejscowych i decyzjach lokalizacyjnych, gdzie dopuszcza się uzupełnienie zabudowy mieszkaniowej i usługowej, pod warunkiem wyznaczenia nieprzekraczalnych linii zabudowy od brzegów zgodnie z linią występującą na przyległych działkach;
- 3) działek siedliskowych- z zakresie uzupełnienia istniejącej zabudowy o obiekty niezbędne do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegu,
- 4) działek przeznaczonych pod zabudowę wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub decyzjach lokalizacyjnych, obowiązujących w dniu wejścia w życie Rozporządzenia,
- 5) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nawodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 6) wydobywania dla celów gospodarczych skał w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów, zakaz ten nie dotyczy obszarów, na których są położone złoża kopalin udokumentowane do dnia 31 grudnia 2005 r.
- 7) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,
- 8) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno- błotnych.

8.2. Pomniki przyrody

Pomniki przyrody to forma ochrony indywidualnej. Obejmuje ona pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno- pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów. Do pomników przyrody zaliczamy sędziwe i okazałe drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, grupy drzew, aleje, źródła, wodospady, skałki, jary, głazy narzutowe i inne.

Tabela 4. Pomniki przyrody w gminie Prószków

Lp.	Nr aktu, data	Położenie	Gatunek (wiek)	
		Obręb geodezyjny/leśny	Działka / oddział leśny	
1.	Rozporządzenie Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/38/05 z dnia 26 października 2005 r.	Przysiecz	oddz. nr 203	modrzew europejski <i>Larix decidua</i> nr rej. 132
		Jaśkowice	oddz. nr 120	modrzew europejski 2 szt. <i>Larix decidua</i> nr rej. 198
		Prószków	dz. nr 1122/16	buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i> nr rej. 268
2.	Uchwała nr XXIX/229/2005 Rady Miejskiej w Prószkowie z dnia 15 lutego 2005 r. oraz Uchwała nr XLI/360/2010 Rady Miejskiej w Prószkowie z dnia 27.05.2010 r.	Ligota Prószkowska	w pasie drogi wojewódzkiej Nr 414 Opole- Lubrza, po lewej stronie drogi, na długości od granicy dz. 548 AM 6 Obr. Ligota Prószkowska, do granicy administracyjnej gminy Prószków (do końca dz. 163 AM 8 Obr. Ligota Prószkowska)	135 drzew- gatunek dąb czerwony <i>Quercus rubra</i> L., 2 drzewa- gatunek dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> i 20 drzew- gatunek lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> Mill.,
			w pasie drogi wojewódzkiej Nr 414 Opole- Lubrza, po prawej stronie drogi, na długości od połowy szerokości dz. 865 AM 7 Obr. Ligota Prószkowska, do granicy administracyjnej gminy Prószków (do końca dz. 1157/2 AM 8 Obr. Ligota Prószkowska)	139 drzew- gatunek dąb czerwony <i>Quercus rubra</i> L., 5 drzew- gatunek dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> i 13 drzew- gatunek lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> Mill.
3.	Uchwała nr XXXI/238/2013 Rady Miejskiej w Prószkowie z dnia 26 września 2013 r.	Prószków	dz. nr 997	platan klonolistny (<i>Platanus hispanica</i>)

Źródło: Urząd Miejski

Dla pomników przyrody, ustanowionych przepisami Rozporządzenia Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/38/05 z dnia 26 października 2005 r. wprowadza się następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektów objętych ochroną;
- 2) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- 3) umieszczenia tablic reklamowych.

Dla alei w miejscowości Ligota Prószkowska, uznanej za pomnik przyrody przepisami uchwały nr XXIX/229/2005 Rady Miejskiej w Prószkowie z dnia 15 lutego 2005 r. wprowadza się następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu z wyjątkiem utrzymywania urządzeń wodnych;
- 3) umieszczania tablic reklamowych.

Dla platanu klonolistnego, uznanego za pomnik przyrody przepisami uchwały nr XXXI/238/2013 Rady Miejskiej w Prószkowie z dnia 26 września 2013 r. ustala się:

- 1) możliwość:
 - a) wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych i zabezpieczających koronę drzewa
 - b) usuwanie uschniętych konarów zwisających nad pobliską drogą publiczną i chodnikiem
 - c) zabezpieczania ubytków i ran powierzchniowych pnia.
- 2) zakaz:
 - a) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu;
 - b) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
 - c) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
 - d) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
 - e) umieszczania tablic reklamowych.

8.3. Rezerwaty przyrody

8.3.1. Rezerwat częściowy „Jaśkowice”

Rezerwat częściowy „Jaśkowice” został utworzony na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 czerwca 1969 r. (MP Nr 34 z 1969 r. poz. 255). Dla potrzeb naukowych i dydaktycznych objęto ochroną fragment lasu mieszanego z udziałem modrzewia sudeckiego oraz dębów: bezszypułkowego i szypułkowego. Rezerwat „Jaśkowice” wchodzi w skład nadleśnictwa Prószków i leśnictwa Przysiecz, a zajmowany przez niego obszar to 5,92 ha, w tym na powierzchnię leśną przypada 5,89 ha. Rezerwat leży w obrębie mezoregionu Równina Niemodlińska i wchodzi w skład dużego kompleksu leśnego - Borów Niemodlińskich.

Teren rezerwatu jest lekko pofałdowany, a na jego obszarze brak jest jakichkolwiek cieków wodnych. Najbliższy - Prószkówka I przepływa w odległości około 1 km na południe od niego. „Jaśkowice” posiadają cechy lasów pierwotnych. Drzewostan tworzą trzy gatunki: modrzew sudecki, sosna pospolita i dąb szypułkowy. Jest to zbiorowisko boru mieszanego, z dość wyraźnym udziałem kwaśnej dąbrowy. Na terenie rezerwatu brak jest roślin chronionych. Występuje jednak jeden pomnik przyrody. „Jaśkowice” nie pełnią też funkcji ostoi zwierzyny.

Rezerwat utworzono w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu mieszanego z udziałem modrzewia sudeckiego oraz dębów bezszypułkowego i szypułkowego. Na mocy wymienionego Zarządzenia w obszarze rezerwatu obowiązują następujące zakazy:

- 1) wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych z wyjątkiem uzasadnionych potrzebami gospodarstwa rezerwatowego, z wyjątkami określonymi Zarządzeniem;
- 2) zmiany stosunków wodnych, z wyjątkami określonymi Zarządzeniem;
- 3) zbioru owoców oraz nasion drzew, krzewów, roślin zielonych, z wyjątkami określonymi Zarządzeniem;
- 4) zbioru ziół leczniczych oraz innych roślin lub ich części;
- 5) pozyskiwania ściółki leśnej, trawy, wypasu zwierząt gospodarskich;
- 6) niszczenia gleby i pozyskiwania kopalin;
- 7) niszczenia oraz uszkodzenia drzew i innych roślin lub ich części;
- 8) zanieczyszczania terenu rezerwatu i wzniesienia ognia;
- 9) polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia gniazd oraz wybierania jaj i piskląt wszystkich gatunków ptaków,
- 10) umieszczania tablic, napisów i innych znaków, z wyjątkami określonymi Zarządzeniem;
- 11) wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych;
- 12) przebywania na terenie rezerwatu, z wyjątkami określonymi Zarządzeniem.

8.3.2. Rezerwat częściowy „Przysiecz”

Rezerwat częściowy „Przysiecz” został utworzony na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 lutego 1958 r. (MP Nr 14 z 1958 r. poz. 91). Dla potrzeb naukowych i dydaktycznych objęto ochroną fragment lasu w celu zachowania pozostałości modrzewia sudeckiego pochodzenia naturalnego, wchodzi w skład nadleśnictwa i obrębu Prószków, a zajmowany przez niego obszar to 3,10 ha. Leży w obrębie mezoregionu Równina Niemodlińska i wchodzi w skład dużego kompleksu leśnego - Borów Niemodlińskich. Teren rezerwatu jest płaski. Występuje tu wielogatunkowy i różnowiekowy las stanowiący zbiorowisko przejściowe pomiędzy kwaśną dąbrową a kontynentalnym borem mieszanym.

Drzewostan składa się ze świerka, modrzewia i grabu z domieszką sosny i jodły, a w podszycie także z pojedynczych egzemplarzy lipy i jarzębiny. W runie znaleziono: poziomkę wyniosłą, siódmaczka leśnego, borówkę czarną, przytulię okrągłolistną, przytulię Schultesa, kosmatkę owłosioną i perłówkę zwisłą. Znajdują się tu gatunki roślin prawnie chronionych: nieliczny buławnik wielokwiatowy *Cephalanthera alba*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, centuria pospolita *Centaurium erythraea*, naparstnica zwyczajna *Digitalis grandiflora* oraz pomocnik baldaszkowy *Chimaphila umbellata*. Na terenie rezerwatu stwierdzono w sumie 122 gatunki roślin naczyniowych, 36 gatunków mchów, 14 gatunków wątrobowców i 15 gatunków śluzowców.

Na mocy wymienionego Zarządzenia w obszarze rezerwatu obowiązują następujące zakazy:

- 1) wycinania drzew oraz poboru użytków drzewnych, z wyjątkiem usuwania drzew martwych, wywrotów i złomów s sposób nie narażający na zniszczenie otoczenia, a w szczególności nalotów i podrostów, z pozostawieniem w ziemi karpiny;
- 2) zbioru owoców i nasion drzew i krzewów, z wyjątkiem nasion niezbędnych do zaspokojenia potrzeb odnowienia lasu w rezerwacie w miejscach, gdzie odnowienie naturalne jest niedostateczne;
- 3) zbioru ziół leczniczych oraz innych lub ich części;
- 4) pozyskiwania ściółki leśnej i pasania zwierząt gospodarskich;
- 5) wykonywania wszelkich leśnych czynności gospodarczych, z wyjątkiem stosowania koniecznych zabiegów odnowieniowych gatunkami rodzimymi rezerwatu,
- 6) niszczenia i uszkodzenia drzew i innych roślin;
- 7) niszczenia gleby, wydobywania kamienia i innych kopalin;
- 8) polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt;
- 9) zanieczyszczania terenu i wzniesienia ognia;
- 10) umieszczania tablic, napisów i innych znaków, z wyjątkiem znaków związanych z ochroną terenu;
- 11) wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych;
- 12) przebywania na terenie rezerwatu, z wyjątkami określonymi Zarządzeniem.

8.3.3. Rezerwat częściowy „Staw Nowokuźnicki”

Rezerwat częściowy „Staw Nowokuźnicki” został utworzony na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27 listopada 1957 r. (MP z 1958 r. poz. 591). w celu zachowania stanowisk rzadkich roślin wodnych, a przede wszystkim stanowiska kotewki orzecha wodnego oraz ochrony ptactwa. Zajmuje powierzchnię 20ha. W jego granicach występuje prawie 340 gatunków roślin naczyniowych, w tym 4 pod ochroną ścisłą i 4 częściowo chronione.

Dotychczas stwierdzono tu również 20 zespołów roślinnych - od leśnych po ruderalne. Na podkreślenie zasługuje fakt, że mimo antropogenicznej genezy stawu na jego zachodnim brzegu wykształcił się strefowy układ roślinności zbliżony do układów towarzyszących naturalnym zbiornikom wodnym. Na terenie rezerwatu stwierdzono również 47 gatunków ptaków lęgowych oraz 15 z nim związanych, z których do bardzo nielicznych i rzadkich na Śląsku zalicza się zielonkę, kobuza i derkacza, a dalszych 11 zaliczanych jest do nielicznych.

Na mocy wymienionego Zarządzenia w obszarze rezerwatu obowiązują następujące zakazy:

- 1) dokonywania jakichkolwiek zmian na powierzchni dna i linii brzegowej stawu oraz sztuczne obniżanie lub podnoszenie lustra wody;
- 2) spuszczenia wody i łowienia ryb w czasie od dnia 1 marca do dnia 31 października, w pozostałych miesiącach woda może być spuszczana jedynie na krótkie, najwyżej dwutygodniowe okresy czasu;
- 3) polowania oraz chwytania, płoszenia i zabijania wszelkich dziko żyjących zwierząt;
- 4) zanieczyszczania wód i brzegów stawu;
- 5) wrywania, niszczenia, i uszkodzania roślinności wodnej oraz przybrzeżnej;
- 6) używania kąpieli i uprawiania sportów wodnych;
- 7) wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych.

9. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Transgraniczne oddziaływanie na środowisko, o którym mowa w art. 51 ust. 2 pkt.1 lit. d ustawy z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 poz. 353) oceniane jest w aspekcie granic międzynarodowych. Usytuowanie gminy ma miejsce w oddaleniu od granicy państwowej. Nie odnotowuje się zatem możliwości wystąpienie transgranicznego oddziaływania w żadnej ze sfer prowadzonych w obszarze gminy aktywności, także tych zapisanych w programie jej rozwoju. Elementem struktury przyrodniczej i krajobrazowej gminy mogącym ulegać wpływowi transgranicznego oddziaływania na środowisko jest obszar doliny Odry, niosącej zanieczyszczenia spoza obszaru opracowania, w tym również transgraniczne z obszaru Republiki Czeskiej.

10. DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA OBSZARU GMINY

10.1. Charakterystyka zasobów przyrodniczych gminy

10.11. Położenie geograficzne

Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym [Kondracki, 2000], obszar gminy Prószków leży w makroregionie Niziny Śląskiej, w obrębie dwóch mezoregionów:

- 1) Równiny Niemodlińskiej, która zajmuje południowo- zachodnią część gminy i stanowi płaską lub falistą równinę wodnolodowcową, pokrytą warstwą fluwioglacjalnych utworów piaszczysto-żwirowych lub gliniastych moren zwałowych. Większa część terenu, który zajmuje ten mezoregion, pokryta jest zwartym kompleksem leśnym Borów Niemodlińskich.
- 2) Pradoliny Wrocławskiej obejmującej północno-wschodnią część gminy, stanowiącą płaskodenną, rozległą formę dolinną z systemem teras zalewowych z pokrywami madowymi i nadzalewowych piaszczysto-żwirowych.

10.1.2. Geologia i geomorfologia

Na budowę geologiczną obszaru gminy Prószków miały wpływ procesy osadzania się skał wapiennych i trzeciorzędowych, kilkakrotne wkraczanie na teren Polski lądolodu, sedimentacja rzeczna, intensywna erozja w okresach interglacjalnych, jak również cały zespół procesów występujących po ostatnim zlodowaceniu.

Spośród utworów geologicznych swoje wychodnie na terenie gminy mają zarówno formacje mezozoiczne i kenozoiczne trzeciorzędu oraz czwartorzędu. Bogactwo powierzchniowych form tworzą formacje kenozoiczne w zdecydowanej większości najmłodsze - czwartorzędowe. Podłoże starsze od trzeciorzędu tworzą w większości utwory kredy.

W trzeciorzędzie utwory miocenijskie pokryły całą południową i zachodnią część gminy. Pod względem litologicznym utwory te stanowią ility, mułki i piaski, niekiedy żwirowate lokalnie z węglem brunatnym. Utwory te zostały w większości zerodowane i przykryte czwartorzędowymi osadami lodowcowymi i rzecznyymi. Z trzeciorzędem związane jest występowanie skał bazaltowych. Najliczniej reprezentowanymi w gminie powierzchniowymi formacjami geologicznymi są utwory czwartorzędowe. Są to formacje o najmłodszej genezie, stąd ich dominujący udział powierzchniowy w budowie geologicznej obszaru.

Obszar opracowania leży w rejonie depresji śląsko-opolskiej. Jej podłoże stanowią starsze osady proterozoiku, dewonu i karbonu (gnejsy, łupki, piaskowce i szarogłazy) oraz zalegające nad nimi, na głębokości ok. 600 m utwory triasu (wapień, margle, dolomity i iłolupki). Nad nimi stwierdzono występowanie utworów permu (czerwonego spągowca) wykształconych jako piaskowce arkozowe oraz zlepieńce o miąższości ok. 60 m. Występują one na głębokości ok. 500 – 600 m ppt.

Powyżej nich leży pokrywa platforma złożona z szeregu pięter strukturalnych – utworów triasu i kredy. Utwory triasu stanowią zachodni kraniec proggu środkowotriasowego. Na terenie opracowania występują dwa piętra triasu:

- 1) trias dolny (pstry piaskowiec) zalega na głębokości powyżej 271 m ppt, reprezentują go piaskowce, iłolupki oraz w górnej części dolomity margliste, margle i wapień oraz dolomity jamiste z gipsami i anhydrytami,
- 2) trias środkowy (wapień muszlowy) budują skały węglanowe - głównie wapień, wapień dolomityczny i dolomity, strop utworów wapienia muszlowego występuje na głębokości ok. 220 m ppt.

Na utworach triasowych zalegają osady kredy górnej tworzące Depresję Opolską zwaną także Niecką Opolską lub Kredą Opolską. Depresja ta to basen sedimentacyjny wypełniony górnokredowymi osadami morskimi zajmujący centralną część Opolszczyzny. Obszar opracowania leży w zachodniej części basenu sedimentacyjnego górnej kredy. Strop osadów kredy znajduje się średnio na głębokości od ok. 50 do 200 m ppt.

W obszarze gminy występują 2 piętra stratygraficzne górnej kredy:

- 1) turon, zbudowany z margli piaszczystych i ilastych, wapieni marglistych i podrzędnie z piaskowców marglistych (skały te tworzą rozległe wychodnie w północnej części gminy, przykryte w niektórych miejscach cienką warstwą utworów czwartorzędu - od Winowa przez Górki, Chrząszczyce, Nowa Kuźnię, Prószków, Żlinice, Zimnice Wielkie do Odry),
- 2) cenoman, zbudowany z piaskowców, margli piaszczystych i wapieni piaszczystych (utwory te zajmują niewielką powierzchnię w dolinie Odry, między Folwarkiem, a Boguszycami).

Na pozostałej części obszaru gminy zalegają warstwowo osadowe pokrywy kenozoiczne:

- 1) trzeciorzędu, skały te występują pod osadami czwartorzędu, ale miejscami tworzą wychodnie (dolina Prószkówki I, okolice Prószkowa i Nowej Kuźni), wydzielono tu dwa piętra tego okresu:
 - a) górny miocen, utwory tego okresu występują jako kompleks brakiczno- lądowy określany mianem serii poznańskiej, są one wykształcone w dwóch poziomach – tzw. iłów zielonych i iłów płomienistych, jest to gruba seria niewarstwowanych, plastycznych lub zwięzłych iłów zielonych i niebieskich z wkładkami iłów węglistych, iłów i mułków piaszczystych oraz węgla brunatnych, w serii tej występują cienkie warstwy piasków

drobnoziarnistych i pylastych rzadziej średnio- i gruboziarnistych, utwory serii poznańskiej mają zmienną miąższość – wynosi ona od kilku do około 40 metrów,

- b) plicen, pokrywa najmłodszych osadów trzeciorzędu zwana serią Gozdnicy to kompleks osadów gruboklastycznych głównie różnoziarnistych żwirów i piasków przeławiconych iltami i glinami kaolinowymi, osady te tworzą pokrywy na wysoczyznach, zbudowanych z utworów serii poznańskiej, ich miąższość nie przekracza kilku metrów;
- 2) czwartorzędu:
- a) plejstoceńska, zbudowana z piasków i żwirów tarasów wysokich (północno-zachodnia część gminy) oraz z glin zwałowych moreny dennej i żwirów ablacyjnych (południowa część),
 - b) holocenińska, zbudowana z piasków, żwirów i mad dolinnych, tworząca się współcześnie (dolina Odry i Prószkówki I).

10.1.3. Gleby

Według bonitacji gruntów ornych w gminie dominują gleby o dobrej i średniej jakości (56%), znaczną powierzchnię zajmują też gleby słabe (42%), a najmniejszą gleby bardzo dobre (2%). Wśród użytków rolnych gminy (grunty orne i użytki zielone) dominują gleby brunatne (40%) oraz mady (27%). Znaczną powierzchnię zajmują także gleby pseudobielicowe (17%) i rędziny (10%). Najrzadziej występują tu czarne ziemie (3%) oraz gleby hydrogeniczne (4%).

W zależności od odczynu gleby, użytki rolne mają następujący udział w powierzchni gminy:

- 1) kwaśny (28%),
- 2) lekko kwaśny (30%),
- 3) zasadowy (42%).

Do podstawowych typów gleb, występujących w obszarze gminy zaliczyć należy:

- 1) pseudobielicowe i bielicowe - gleby kwaśne i lekko kwaśne w całym profilu, wytworzone w większości z piasków (dominują pod użytkami leśnymi, wyspowo, na zachód od linii drogi Opole - Krapkowice);
- 2) brunatne: właściwe - odczyn zbliżony do obojętnego, wytworzone z gleb cięższych (wyspowo, najwięcej w północnej części gminy, okolice Winowa, Górek, Chrząższyc i Prószkowa), wylugowane i kwaśne - z lżejszych utworów (dość duże powierzchnie w środkowej i południowej części gminy - od linii Złotniki -Boguszyce);
- 3) czarne ziemie - związane z obszarami niżej położonymi o wysokim poziomie wód gruntowych i roślinnością trawiasto - łąkową (wzdłuż zachodniej granicy gminy, na wysokości Winowa, Górek i Chrząższyc oraz wyspowo w okolicy Złotnik, Prószkowa, Ligoty Prószkowskiej, Zimnic Wielkich i Chrzowic), Prószkowie- Pomologii;
- 4) mady - wytworzone z osadów aluwialnych, wyścielających współczesne doliny rzeczne, o wysokim poziomie wody gruntowej i znacznej zawartości substancji organicznych w całym profilu (wzdłuż rzeki Odry, do linii drogi Opole - Krapkowice i wzdłuż Prószkówki I na niektórych jego odcinkach);
- 5) hydrogeniczne: mułowo-torfowe - powstałe w wyniku procesu torfotwórczego i namulania osadami mineralnymi (wzdłuż cieków i w zagłębieniach terenu), murszowo-torfowe - powstałe w wyniku osuszania gleb torfowych (wzdłuż cieków i w zagłębieniach terenu);
- 6) rędziny - wytworzone ze zwietrzelin skał węglanowo - wapiennych, odczyn obojętny i zasadowy (w północnej części gminy, w trójkącie Winów - Złotniki - Chrzowice oraz pas wzdłuż wschodniej strony drogi z Chrzowic do Zimnic Wielkich).

Stan gleb obszaru gminy należy ocenić jako dobry, nie podlegający żadnym istotnym przekształceniom. Na obszarze opracowania nie występują aktywne procesy geodynamiczne. W wyniku kontynuacji działalności rolniczej nie należy prognozować uruchomienia procesów, zjawisk i oddziaływań innych niż obserwowane dotychczas. W dalszym ciągu podstawowym procesem będzie okresowe, powtarzalne naruszenie warstwy glebowej i zmiany jej struktury w trakcie prac przygotowawczych do sezonu wegetacyjnego i po jego zakończeniu, zaś prowadzone w okresie wzrostu standardowe zabiegi agrotechniczne nie odbiegają od dotychczas stosowanych. Zakres prowadzonych prac rolnych nie daje przesłanek do uruchomienia na tym obszarze procesów geodynamicznych, mogących skutkować ubytkiem lub degradacją powierzchni ziemi, zmianą struktury oraz ubytkiem potencjału glebowego.

10.1.4. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Prószków w całości należy do zlewni Odry, której koryto wyznacza jej wschodnią granicę. Wschodnia część gminy leży w obrębie bezpośredniej zlewni Odry, a z pozostałego obszaru wody odprowadzane są do zlewni jej lewego dopływu - Prószkówki I. Gęstość sieci rzecznej gminy Prószków jest największa w części wschodniej (w okolicach wsi Zimnice Małe) i w części północnej. Dochodzi tu do 1,00 – 1,25 km/km².

Odra jest największym ciekim wodnym regionu. Wywiera dominujący wpływ na kształtowanie się warunków wodnych i klimatycznych obszaru gminy. Jej wody są pozaklasowe pod względem zanieczyszczeń. Spadek koryta rzeki na odcinku przebiegającym przez obszar gminy jest nieznaczny, stąd rzeka ma nizinny przebieg. Koryto Odry jest całkowicie uregulowane, świadectwem wcześniejszego silnie meandrującego charakteru tej części doliny rzeki są fragmenty starorzeczy, stanowiących obecnie odcięte od głównego nurtu małe zbiorniki wodne. Na terenie gminy Prószków Odra zbiera wody z drobnych cieków odwadniających dolinę i wschodnie skłony wododziałowego wału rozciągającego się wzdłuż rzeki na zachodzie. Średni roczny odpływ z terenów gminy Prószków wynosi dla obszarów położonych wzdłuż Odry do 5 l/s km². Okres występowania wezbrań cieków na terenie gminy Prószków przypada na miesiące letnie i wiosenne. Latem wezbrania występują z większym prawdopodobieństwem w lipcu i sierpniu, wiosną zaś w marcu i w maju. Okres występowania niżówek dla tego terenu przypada na lato (czerwiec-lipiec).

Prószkówka I, drugi co do wielkości ciek wodny obszaru gminy bierze swój początek w gminie Tułowice. Płyńie od zachodniej granicy gminy Prószków, a następnie przez obszar miejscowości Ligota Prószkowska, Przysiecz, Prószków i Nowa Kuźnia do granicy z gminą Komprachcice. W początkowym biegu rzeka płynie przez użytki leśne. Przy braku przemysłowych źródeł zanieczyszczeń i ograniczonym oddziaływaniu wiejskich osad, jakość jej wód jest względnie wysoka.

W obszarze gminy znajdują się także następujące zbiorniki wodne:

- 1) stawy utworzone na Prószkówce I w miejscowościach:
 - a) Ligota Prószkowska,
 - b) Nowa Kuźnia,
 - c) Przysiecz,
 - d) Prószków;
- 2) naturalne zbiorniki wodne powstałe w starorzeczach rzeki Odry.

Stan czystości wód powierzchniowych gminy jest zróżnicowany. Wody Odry charakteryzują się długotrwałym, nadmiernym zanieczyszczeniem. Lepszą sytuację w tym zakresie prezentują mniejsze cieki wodne obszaru. Przy braku przemysłowych źródeł zanieczyszczeń i ograniczonym oddziaływaniu wiejskich osad, jakość wód Prószkówki I i dopływów, w szczególności w górnych partiach ich biegu jest wysoka. Natomiast w wodach podziemnych z powodu znacznej przepuszczalności gruntów i intensywnej działalności rolniczej notuje się podwyższone stężenia azotanów oraz żelaza i okresowo zanieczyszczenia bakteriologiczne. Za najważniejszą cechę środowiska należy uznać alimentacyjną funkcję obszaru w stosunku do stwierdzonych zbiorników wód podziemnych, głównie górnokredowego i triasowego. Obszar ten jest pozbawiony nieprzepuszczalnej pokrywy kajprowej, wobec czego wody opadowe infiltrujące do gruntu zasilają zasoby tych zbiorników i mogą powodować ich zanieczyszczenie

Stan czystości wód w ciekach na terenie gminy, z wyłączeniem Odry niosącej zanieczyszczenia transgraniczne, ulega sukcesywnemu polepszeniu. Notuje się spadek stopnia zanieczyszczenia wód fosforanami i innymi substancjami pochodzenia organicznego, trafiających wcześniej do wód na skutek intensywnego nawożenia pól. Korzystnym zjawiskiem jest ograniczanie ładunku zanieczyszczeń pochodzenia bytowego, co wiąże się z dynamicznym rozwojem sieci kanalizacji w ostatnich latach.

10.1.5. Fauna obszaru gminy

Zróżnicowanie warunków siedliskowych obszaru gminy sprawia, że występuje tu dosyć dużo taksonów o różnorodnych wymaganiach względem środowiska przyrodniczego, pod względem różnorodności biologicznej fauna gmina Prószków należy do gmin umiarkowanie bogatych, do podstawowych gatunków fauny, których występowanie stwierdzono na etapie sporządzania opracowania ekofizjograficznego gminy należą zarówno bezkręgowce jak i kręgowce.

Wśród bezkręgowców wymienia się:

- 1) pijawkę lekarską *Hirudo medicinalis* - stanowisko tej ginącej w Polsce pijawki znajduje się w rezerwacie Staw Nowokuźnicki;
- 2) tygryzka paskowanego *Argiope bruennichi* - występuje dosyć często w dolinie Prószkówki I;
- 3) ślimaka winniczka *Helix pomatia* - spotykany na całym obszarze gminy;
- 4) modraszka nausitous *Maculinea nausitho* - jedyne jego stanowisko znajduje się na łąkach na południowy- zachód od Prószkówki I.

Najbardziej liczną gromadą bezkręgowców są owady *Insekta*. W obszarze gminy, w tym w granicach zabytkowego parku w Prószkowie- Pomologii i oraz w sadach w jej otoczeniu stwierdzono owady z rodziny zawisakowatych *Sphingidae*, rzędu motyli *Lepidoptera*, które w Polsce podlegają ochronie gatunkowej. Biorąc pod uwagę liczebność nie tylko wewnątrz populacyjną ale i gatunkową, można stwierdzić wysoką różnorodność gatunkową fauny bezkręgowców na terenie tym obszarze.

Z uwagi na dobre warunki hydrologiczne obszar gminy stanowi atrakcyjne miejsce do rozrodu płazów. Prószkówka I sprzyja naturalnemu przemieszczaniu się gatunków, dla których miejsca rozrodu stanowią liczne stawy zlokalizowane w jego dolinie. W tych sztucznych zbiornikach wodnych oraz starorzeczach Odry we wschodniej części gminy najczęściej obserwuje się miejsca rozrodu żab z grupy zielonych, żab trawnych i ropuch szarych. Zdecydowanie rzadziej spotyka się ropuchy zielone, występujące głównie w pobliżu zabudowań, na ziemiach lekkich. Najrzadziej obserwuje się rzekotkę drzewną, której występowanie na tym terenie ograniczone jest do kilku stanowisk. Można stwierdzić, że pośród zdominowanego przez rolniczy krajobraz terenu opracowania, zbiorniki wód stojących (Staw Nowokuźnicki, staw w Ligocie Prószkowskiej, Prószkowie, stawy między Przysieczą a Ligotą Prószkowską, starorzeczka Odry) stanowią ważne w skali lokalnej miejsca rozrodu dla tej grupy zwierząt. Na terenie gminy stwierdzono występowanie 8 gatunków płazów:

- 1) traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*,
- 2) ropucha szara *Bufo bufo*,
- 3) ropucha zielona *Bufo viridis*,
- 4) rzekotka drzewna *Hyla arborea*,
- 5) żaba wodna *Rana esculenta*,
- 6) żaba jeziorkowa *Rana lessonae*,
- 7) żaba trawna *Rana temporaria*,
- 8) żaba moczarowa *Rana arvalis*.

W zwierzęta z gromady płazów *Amphibia* zasobny jest obszar parku w Prószkowie- Pomologii i jego otoczenie, występuje tu wymieniona wcześniej ropucha szara *Bufo bufo*, kumak nizinny *Bombina bombina*, żaba wodna *Rana esculenta* i żaba trawna *Rana temporaria*.

W obszarze gminy stwierdzono występowanie pięciu gatunków gadów. W latach powojennych w rezerwacie Staw Nowokuźnicki występował żółw błotny *Emys orbicularis*, który jednak od kilkudziesięciu lat na tym terenie już go nie obserwowano. Do gadów obszaru gminy należy zaliczyć następujące gatunki:

- 1) jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*,
- 2) jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*,
- 3) padalec *Anguis fragilis*,
- 4) zaskroniec *Natrix natrix*,

5) żmija zygzakowata *Vipera berus*.

Na terenie Prószkowa- Pomologii, zwłaszcza w okolicach parku oraz korytarzy wschodnich stwierdzono występowanie zwierząt z gromady gadów *Reptilia*, do których należy jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix* i żmija zygzakowata *Vipera berus*.

Przegląd gatunków ptaków chronionych, posiadających stanowiska lęgowe w obszarze gminy pozwala na potwierdzenie występowania w jej granicach następujących gatunków:

- 1) bąk *Botaurus stellaris* - jedynym miejscem gdzie spotyka się ten gatunek ptaka w sezonie lęgowym jest rezerwat „Staw Nowokuźnicki”;
- 2) błotniak stawowy *Circus aeruginosus* - stwierdzono 2 stanowiska lęgowe: trzcinowiska rezerwatu Staw Nowokuźnicki, dawne odstojniki pod Prószkowem oraz prawdopodobnie także jedna para gniazduje w trzcinowiskach pod Starą Kuźnią;
- 3) pustułka *Falco tinnunculus* - stwierdzona na jedynym stanowisku: na skraju Borów Niemodlińskich, na zachód od Nowej Kuźni;
- 4) kobuz *Falco subbuteo* - prawdopodobnie gniazduje na ścianie lasu na zachód od Nowej Kuźni, gdzie kilkakrotnie w ciągu ostatnich 10 lat obserwowano polujące ptaki;
- 5) przepiórka *Coturnix coturnix* - pojedyncze stanowiska znajdują się w krajobrazie otwartym na całym obszarze gminy;
- 6) derkacz *Crex crex* - stwierdzony na wilgotnych łąkach między Nową Kuźnią a Oborą oraz wśród wilgotnych łąk na wschód od Ligoty Prószkowskiej;
- 7) krętogłów *Jynx torquilla* - pojedyncze pary znaleziono m. in. w parku w Prószkowie- Pomologii, na terenie dawnego poligonu w Winowie oraz w zadrzewieniu pod Oborą;
- 8) strumieniówka *Locustella fluviatilis* – stwierdzony na obrzeżach rezerwatu „Staw Nowokuźnicki”, wilgotnych łąkach między Przysieczą a Ligotą Prószkowską oraz przy stawie na południe od Przysieczy;
- 9) muchołówka białoszysja *Ficedula albicollis* (DP-1) - na terenie gminy wykazana tylko w parku w Prószkowie- Pomologii.

Ponadto we wschodniej części gminy znajdują się stanowiska, na których zatrzymują się przelotowo gęsi gęgawe *Anser anser*, należące do rzędu blaszkodziobych *Anseriformes*, w liczbie ok. 400 osobników rocznie. Z ptaków należących do rzędu brodzących *Ciconiiformes* w połowie drogi w kierunku rzeki Odry w miejscu, gdzie kończą się główne zadrzewienia wschodnich korytarzy ekologicznych można spotkać okresowo żurawia *Grus grus*, czaplę siwą *Ardea cinerea*, a często przebywa tu bocian biały *Ciconia ciconia*. Z rzędu drapieżnych *Falconiformes* przelotowo pojawia się orzeł przedni *Aquila chrysaetos*, który migruje wzdłuż doliny Odry w okresie wiosennym i jesiennym, ale czasami zalatuje dalej od brzegów rzeki i pojawia się na terenie Prószkowa- Pomologii ze względu na bliskość Borów Niemodlińskich. Teren parku z ptaków z rzędu drapieżnych zamieszkuje sowa pójdzka *Actene noctua Scop* oraz puszczyk *Strix aluco*. Rząd kuraków *Galliformes* jest reprezentowany przez dwa gatunki: bażanta łownego *Phasianus colchicus* oraz kuropatkę *Perdix perdix*. Bażant występuje praktycznie na terenie całej Pomologii, zwłaszcza w starych sadach i korytarzach ekologicznych. Jest ptakiem dość pospolitym w Polsce. Natomiast kuropatwa, mniej liczna zasługuje na szczególną ochronę, jej stada liczące średnio 4 - 15 sztuk zamieszkują część wschodnią, znajdując schronienie w bogatym poszyciu korytarzy wschodnich, zwłaszcza tych wysuniętych najdalej na wschód.

Wśród chronionych gatunków ssaków, których obecność stwierdzono w obszarze gminy należy wymienić:

- 1) nietoperze: nocek rudy *Myotis daubentonii* - żerujące osobniki stwierdzono nad wodami rezerwatu Staw Nowokuźnicki, stawu koło Przysieczy, Winowa oraz starorzecza w Boguszycach; Gacek brunatny *Plecotus auritus* - żerujące osobniki stwierdzono w okolicach Prószkowa i w Nowej Kuźni, w rejonie Pomologii licznie występuje gacek wielkouch *Plecotus auritus* oraz często pojawia się borowiec *Nyctalus noctula*;
- 2) gryzonie: wiewiórka *Sciurus vulgaris* - stwierdzona w parku w Prószkowie- Pomologii, na terenie dawnego poligonu w Winowie oraz w lasach w południowo zachodniej części gminy; badyłarka *Micromys minutus* - stwierdzona na łąkach pod Nową Kuźnią oraz pod Prószkowem.

Listę ssaków uzupełniają inne gatunki. Do największych należy jeleń szlachetny *Ceryus elaplus* oraz dzik *Sus scrofa*. Te duże zwierzęta migrują sporadycznie na obszarze gminy od strony Borów Niemodlińskich, zachodzą do Pomologii, zapuszczają się w okolice parku i sadów oraz dalej w kierunku doliny Odry. Tą drogą do parku dociera również sama *Capreolus capreolus*. Ponadto występuje tu zając szarak *Lepus timidus*, należący do rodziny zającowatych *Leporidae*. Z rzędu drapieżnych *Carnivora* występuje tu pospolity lis *Vulpes vulpes* i jenot *Nyctereutes procyonoides* należące do rodziny psowatych *Comidae* oraz kuna leśna *Martes martes*, łasica *Mustella nivalis* z rodziny łasicowatych *Mustelidae*. Do mniejszych ssaków występujących regularnie w obszarze gminy należy jeż europejski *Erinaceus europeys* oraz kret *Talpa europea* z rzędu owadożernych *Insektivora*. Jednym z najmniejszych występujących tu ssaków, także reprezentujących rząd *Insektivora* jest ryjówka aksamitna *Sorex araneus*, która jest gatunkiem objętym ochroną gatunkową. Poza tym gromada ssaków jest licznie reprezentowana przez gatunki z rzędu gryzoni *Rodentia*.

Tereny otwarte obszaru gminy stwarzają, jak wspomniano wcześniej, zróżnicowane warunki bytowania fauny, zarówno wymienionych wyżej gatunków chronionych jak i tych pospolitych. Odrębne warunki bytowania tworzą ekosystemy leśne na południu gminy, inne obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jeszcze inne obniżenia terenu wypełnione starorzeczami w dolinie Odry. Do najważniejszych ostoi fauny można zaliczyć:

- 1) tereny lasów,
- 2) dolinę Prószkówki I wraz z rezerwatem Staw Nowokuźnicki,
- 3) park w Prószkowie- Pomologii z otoczeniem,
- 4) starorzeczka Odry w Boguszcach.

Zagrożenia dla bytowania dzikiej fauny wiążą się bezpośrednio z presją na siedliska przyrodnicze, stanowiące ich ostoje. Odrębnym elementem wpływającym na liczebność populacji zarówno gatunków rzadko występujących jak i pospolitych pozostają bariery ekologiczne, wykształcone wtoku rozwoju przestrzennego obszaru gminy, głównie przez nowe tereny zabudowy oraz budowę drogowe.

10.1.6. Flora obszaru gminy

Roślinność rzeczywista gminy Prószków oraz rozmieszczenie jej zasobów pozostaje w związku lokalnymi warunkami, jakie wykształciły się w wyniku różnej żyzności gleb, warunków wodnych i mikroklimatycznych. Znaczące zróżnicowanie tych naturalnych uwarunkowań dało możliwość rozwoju zbiorowiskom roślinnym zarówno naturalnym (m. in. leśne, wodne, szuwarowe), jak i półnaturalnym i antropogenicznym (m. in. łąkowe, polne- segetalne, ruderalne). Dominującymi zbiorowiskami na terenie gminy są zbiorowiska segetalne oraz leśne. Wczesne osiedlenie się człowieka na tym terenie zmniejszyło znacznie zasięg występowania lasów wskutek wyrębu drzew i wzięcia ziemi pod uprawę rolną.

Do podstawowych siedlisk roślinnych w obszarze gminy należą:

- 1) zbiorowiska leśne występujące w południowej i południowo-zachodniej części gminy,
- 2) zbiorowiska nieleśne, w tym:
 - a) wodne- Odra ze starorzeczami, Prószkówka I, jej dopływy, liczne stawy hodowlane oraz drobne zbiorniki wodne stanowiące siedliska dla rozwoju zbiorowisk wodnych, reprezentowanych przez fitocenozy z klas Lemnetaea i Potametea; zbiorowiska wodne w zależności od warunków siedliskowych przedstawiają różne postacie organizacji - od dobrze wykształconych fitocenoz, skupiających większość gatunków charakterystycznych, do agregacji jednogatunkowych, trudnych do identyfikacji;
 - b) szuwarowe i wielkoturzycowe- zajmują miejscami stosunkowo duże powierzchnie i występują w miejscach podmokłych, m. in. w dolinie Prószkówki I brzegami stawów hodowlanych i starorzeczy Odry oraz w podmokłych miejscach w sąsiedztwie rowów i strumieni; ich wartość przyrodnicza jest duża, choć zwykle są one ubogie w gatunki roślin, największą różnorodnością zbiorowisk szuwarowych charakteryzują się kompleksy łąk koło Przysieczy, Ligoty Prószkowskiej i Nowej Kuźni, wtórnie zabagnione w wyniku zaniechania odwadniania i wykaszania;
 - c) seminaturalne i antropogeniczne zbiorowiska żyznych łąk kośnych z klasy *Molinio- Arrhenatheretea* występują na terenie gminy Prószków dosyć często; łąki świeże z rzędu *Arrhenatheretalia* występują rzadko na wyższych terasach doliny Odry i użytkowane są jako łąki kośne lub kośno – pastwiskowe; łąki

wilgotne z rzędu *Molinietalia* występują na niższych terasach oraz w dolinie Prószkówki I i jego dopływów, na siedliskach łągów i grądów niskich. Występują dosyć rzadko, zazwyczaj w dolinie Odry i Prószkówki I; grupa zbiorowisk chwastów pól uprawnych, okrajków, terenów wydeptywanych i ruderalnych.

- 3) zespoły segetalne- grupa chwastów towarzyszących uprawom rolnym, zarówno zbożowym, jak i okopowym z klasy *Stellarietea mediae*, spotykana jest dosyć często, przede wszystkim w północnej i północno-wschodniej części gminy;
- 4) zbiorowiska roślinne o charakterze antropogenicznym z klas *Artemisietea vulgaris* - zbiorowiska te związane są z terenami zmienionymi przez człowieka, przede wszystkim terenami zabudowanymi, zakładami przemysłowymi, oraz śmietniskami, okrajkami i miejscami wydeptywanymi.

W obszarze gminy występują siedliska przyrodnicze podlegające w Polsce ochronie prawnej na mocy prawa. Są to przede wszystkim:

- 1) siedliska leśne:
 - a) kwaśny las dębowy *Calamagrostio- Quercetum petraeae* - spotykany w południowej i południowo-zachodniej części gminy, zazwyczaj na niewielkich powierzchniach;
 - b) grąd środkowoeuropejski *Galio sylvatici- Carpinetum betuli* (Kod Natura 2000: 9170. 1; Kod Physis: 41. 261) - występuje bardzo rzadko tworząc zazwyczaj drobno powierzchniowy kompleks mozaikowy, m. in. w parku w Prószkowie- Pomologii;
 - c) łąg jesionowo-olszowy *Fraxino- Alnetum (Circaeo- Alnetum)* (Kod Natura *91E0; Kod Physis: 44. 321, 44. 334) - występuje najczęściej w dolinie Prószkówki I, na terenie dawnego poligonu w Winowie oraz rzadziej w dolinie Odry w sąsiedztwie starorzeczy;
- 2) siedliska nieleśne:
 - a) starorzecza z roślinnością ze związku *Potamion i Nymphaeion* (klasa *Potametea*) (Kod Natura 2000: 3150. 1, 3150. 2; Kod Physis: 22. 13 X (22. 41, 22. 42, 22. 43). Zespoły: *Potametum pectinati*, *Ranunculetum circinati*, *Elodeetum canadensis*, *Ceratophylletum demersii*, *Myriophylletum spicati*, *Potametum lucentis*, *Hippuridetum submersae*, *Hydrocharitetum morsus-ranae*, *Potametum natantis*, *Myriophylletum verticillati*, *Nupharo-Nymphaeetum albae*, *Polygonetum natantis* - występują we wschodniej części gminy w okolicach Boguszyca, Chrzowic, Folwarku i Winowa;
 - b) nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników - związek *Ranunculion fluitantis* (Kod Natura: 3260; Kod Physis: 24. 4). Zespół z dominacją włosienicznika skąpopręcikowego *Ranunculetum fluitantis* - występuje dosyć często w dolinie Prószkówki I. Zespół z dominacją rzęśli hakowatej *Ranunculo-Calitrichetum hamulatae* - występuje dosyć często w dolinie Prószkówki I;
 - c) zmiennowilgotne łąki trzęślicowe i mokre łąki użytkowane ekstensywnie (klasa *Molinio-Arrhenatheretea*). Łąka sitowo- trzęślicowa *Junco- Molinietum* (Kod Natura 2000: 6410; Kod Physis: 37. 311) - występuje miejscami na niewielkich powierzchniach w dolinie Prószkówki I. Łąka ostrożeńiowa *Cirsietum rivularis* występuje miejscami na niewielkich powierzchniach w dolinie Prószkówki I i jej dopływach.

W obszarze opracowanie stwierdzono występowanie 17 gatunków roślin prawnie chronionych, wśród nich występują:

- 1) chronione ściśle:
 - a) Centuria nadobna *Centaureum pulchellum*,
 - b) Kotewka orzech wodny *Trapa natans*,
 - c) Kruszczyk błotny *Epipactis palustris*,
 - d) Kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*,
 - e) Kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*,
 - f) Pływacz zachodni *Utricularia Australis*,
 - g) Pływacz zwyczajny *Utricularia vulgaris*,
 - h) Salwinia pływająca *Salvinia natans*,
 - i) Włosienicznik rzeczny *Batrachium fluitans*,
 - j) Włosienicznik wodny *Batrachium aquatile*;
- 2) chronione częściowo:
 - a) Bluszcz pospolity *Hedera helix*,

- b) Bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*,
- c) Grażel żółty *Nuphar lutea*,
- d) Grzybienie białe *Nymphaea alba*,
- e) Kalina koralowa *Viburnum opulus*,
- f) Konwalia majowa *Convallaria majalis*,
- g) Kruszyna zwyczajna *Frangula alnus*.

W gminie występuje również wiele gatunków rzadkich i ginących zarówno w skali województwa, jak i regionu. Do wyróżniających się z tej grupy:

- 1) Czermień błotna *Calla palustris*,
- 2) Jaskier wielki *Ranunculus lingua*,
- 3) Łączeń baldaszkowy *Butomus umbellatus*,
- 4) Okrężnica bagienna *Hottonia palustris*,
- 5) Przędzka pospolita *Hippuris vulgaris*,
- 6) Rzęśl hakowata - *Callitriche hamulata*,
- 7) Siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*,
- 8) Siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*,
- 9) Tojeść bukietowa *Lysimachia thyrsoiflora*,
- 10) Turzyca nitkowata *Carex lasiocarpa*,
- 11) Wilżyna ciernista *Ononis spinosa*,
- 12) Czosnek kątowy *Allium angulosum*.

Do obszarów najlepiej rozpoznanych pod względem występowania flory należą tereny arboretum w Prószkowie-Pomologii i otaczające ja tereny upraw, wchodzące w skład dawnego Zespołu Szkół Ogrodniczych im. Józefa Warszawicza. Pomologia jest bogata pod względem krajobrazowym, przyrodniczym i kulturowym. Znaczną różnorodność pod względem składu gatunkowego wykazuje roślinność parku zabytkowego. Występują tam następujące gatunki roślin:

Drzewa i krzewy

- 1. Antypka *Prunus mahaleb*;
- 2. Azalia pontyjska (Różanecznik żółty) *Rhododendron flavum* g. Don. syn. *Azalea pontica* L.;
- 3. Berberys pospolity *Berberis vulgaris* L.;
- 4. Berberys Thunberga *Berberis thunbergii* DC.;
- 5. Berberys Thunberga purpurowy *Berberis thunbergii* 'Atropurpurea';
- 6. Bez czarny *Sambucus nigra*;
- 7. Bożodrzew gruczołkowaty *Alianthus altissima* Swingle;
- 8. Brzostownica japońska *Zelkova serrata* (Thunb.);
- 9. Brzoza brodawkowata *Betula verrucosa* Reth.;
- 10. Brzoza brodawkowata biała *Betula verrucosa alba* Ehrh.;
- 11. Brzoza brodawkowata płacząca *Betula verrucosa pendula*;
- 12. Brzoza brodawkowata stożkowata *Betula verrucosa* 'Fastigiata';
- 13. Budleja skrętolistna *Buddleja alternifolia* L.;
- 14. Buk pospolity *Fagus sylvatica*;
- 15. Buk pospolity purpurowolistny *F. sylvatica* L. 'Atropurpurea';
- 16. Buk zwyczajny płaczący *Fagus sylvatica* Ł. 'Pendula';
- 17. Choina kanadyjska drobnoigłowa *Tsuga canadensis* Microphylla;
- 18. Choina kanadyjska *Tsuga canadensis* Carr.;
- 19. Choina różnoigłowa *Tsuga diversifolia* Mast.;
- 20. Cis japoński karłowy *Taxus cuspidata* - 'Nana'S.;
- 21. Cis pospolity Dovastona *T. baccata* 'Dovastoniana';
- 22. Cis pospolity *Taxus baccata*;
- 23. Cis pospolity żółty *T. baccata* 'Elegantissima' L.;

24. Cis pośredni Hicksa *Tarus media vax* 'Hicksii';
25. Cis zwarty krótkoigłowy *T. baccata* 'Adpressa stricta';
26. Cyprysik groszkowy pierzasty *Ch. pisifera* 'Plumosa';
27. Cyprysik groszkowy 'Boulevard' *Ch. pisifera* 'Boulevard';
28. Cyprysik groszkowy 'Squarossa' *Ch. pisifera* 'Squarossa';
29. Cyprysik groszkowy złoty *Ch. pisifera* 'Aurea';
30. Cyprysik Lawsona 'Alumii' *Ch. lawsoniana* (Mur.) Pan.;
31. Cyprysik Lawsona szary *Ch. lawsoniana* 'Glauc';
32. Cyprysik Lawsona 'Stewartii' *Ch. lawsoniana* 'Stewartii';
33. Cyprysik Lawsona *Ch. lawsoniana* Pan;
34. Cyprysik nutkajski zwisty *Ch. Nootkatensis*;
35. Cyprysik nutkajski *Ch. Nootkatensis* (Lamb.) Spach.;
36. Cyprysik błotny *Taxodium distichum* Rich.;
37. Czeremcha pospolita *Prunus padus*;
38. Czeremcha późna *Prunus serafina* Ehrh.;
39. Czeremcha ptasia *Prunus avium*;
40. Daglezja *Pseudotsuga menziesii* Britt;
41. Daglezja sina *Pseudotsuga menziesii*;
42. Daglezja zielona *Pseudotsuga menziesii* Mirb.;
43. Dąb bezszypułkowy *Quercus petraea* Liebl.;
44. Dąb biały *Quercus alba*;
45. Dąb błotny *Quercus palustris* Muenchh.;
46. Dąb burgundzki frędzelkowy *Quercus cerris* L.;
47. Dąb czerwony *Quercus rubra* L.;
48. Dąb kasztanolistny *Quercus castaneifolia* CA . Mey.;
49. Dąb kaukaski *Quercus znacranthera* Fisch. et Mey.;
50. Dąb łyżkowy *Quercus alba* 'Elongata';
51. Dąb omszony *Quercus lanuginosa*;
52. Dąb szkarłatny *Quercus coccinea* Muenchh.;
53. Dąb szypułkowy piramidalny *Q. robur* 'Fastigiata' L.;
54. Dąb szypułkowy *Quercus robur*;
55. Dąb węgierski *Quercus conferta* Kit.;
56. Dąb wielkolistny *Q. Macrocarpa* Michx.;
57. Dereń biały *Cornus alba*;
58. Dereń biały czerwonolistny *Camus alba* 'Sibirica' L.;
59. Dereń jadalny *Cornus mas.* L.;
60. Dereń rozłogowy żółtopędowy *C'. stolonifera* 'Flaviramea';
61. Dławisz okrągłolistny *Celastrus arbutifolius* Thunb.;
62. Forsycja pośrednia *Forsythia intermedia* Zab.;
63. Forsycja zwisająca *Forsythia suspensa* Vahl.;
64. Glediecja- trójglicznia *Gkreditsia triakantos*;
65. Głóg *Crataegus*;
66. Głóg dwuszyjkowy *Crataegus oxyacantha*;
67. Głóg jednoszyjkowy *Crataegus monogyna* Jacq.;
68. Głóg ostrogowy *Crataegus crus- galli* L.;
69. Grab japoński *Carpinus japonica* Bl.;
70. Grab pospolity *Carpinus betulus* L.;
71. Grab sercowaty *Carpinus cordata* L.;
72. Grujecznik japoński *Cercidiphyllum japonicum* S. et Z.;
73. Grusza oliwnikolistna *Pyrus elaegrifolia* Patt.;
74. Hortensja bukietowa *Hydrangea paniculata* Sieb.;
75. Hortensja drzewiasta *Hydrangea serrata*;

76. Iglicznia bezcierniowa *Gleditsia triacantos* L.;
77. Irga błyszcząca *Cotoneaster lucida* Schlecht.;
78. Irga czarna *Cotoneaster melanocarpa* Lood.;
79. Irga Dammera *Cotoneaster dammeri* Schn.;
80. Irga omszona *Cotoneaster tomentosus*;
81. Irga pomarszczona *Cotoneaster bullata* Bois.;
82. Irga pozioma *Cotoneaster horizontalis* Decne.;
83. Irga rozkrzewiona *Cotoneaster divaricata* Rehd et Wils.;
84. Irga wierzbolistna *C. salicifolius* var. *vugosa* Franch.;
85. Jabłoń jagodowa *Malus baccata (sibirica)* Borkh.;
86. Jabłoń purpurowa *Malus purpurea* Rehd.;
87. Jabłoń rajska *Malus pumila* Mill.;
88. Jałowiec chiński *Juniperus chinensis* L.;
89. Jałowiec chiński Pfitzera *J. chinensis* 'Pfitzeriana';
90. Jałowiec płozący *Juniperus horizontalis* Moench;
91. Jałowiec płozący szary *Juniperus horizontalis* Moench 'Glauca';
92. Jałowiec Pfitzera złocisty *J. chinensis* 'Pfitzeriana' Aurea';
93. Jałowiec pospolity kolumnowy *J. communis* 'Hibernica';
94. Jałowiec pospolity irlandzki *J. communis* 'Hibernica';
95. Jałowiec sabiński (sawina) *J. Sabina* L.;
96. Jałowiec wirginijski *Juniperus virginiana* L.;
97. Jarzab brekinia *Sorbus torminalis* Crantz.;
98. Jarzab pospolity *Sorbus aucuparia* L.;
99. Jarzab pospolity płaczący *Sorbus aucuparia* 'Pendula' L.;
100. Jarzab szwedzki *Sorbus intermedia* (Ehrh.) Pers.;
101. Jarzębina brekinia *Sorbus torminalis* Grantz.;
102. Jarzębina mączna *Sorbus aria* Cratz;
103. Jarzębina pospolita *Sorbus aucuparia* L.;
104. Jaśminowiec baldaszkowy *Philadelphus cymosus* Rehd.;
105. Jaśminowiec bezwonny *Philadelphus inodorus*;
106. Jaśminowiec Falkonera *Philadelphus falkoneri* Sarg.;
107. Jaśminowiec Leumoine'a *Philadelphus lemoinei* Lem.;
108. Jaśminowiec Leumoine'a wyprostowany *Philadelphus lemoinei* Lem.;
109. Jaśminowiec omszony *Philadelphus* Loud.;
110. Jaśminowiec panieński *Philadelphus virginalis*;
111. Jaśminowiec wonny *Philadelphus coronarius* Ł.;
112. Jesion pospolity *Fraxinus excelsior*;
113. Jesion kwiatowy *Fraxinus ornus*;
114. Jodła jednobarwna *Abies concolor* Niem.;
115. Jodła *Abies concolor*;
116. Jodła kaukaska Nordmana *Abies nordmaniana* Spach.;
117. Jodła Nikko *Abies homolepis* Sieb. et. Zucc.;
118. Jodła olbrzymia *Abies grandis* Lindl.;
119. Jodła pospolita biała *Abies alba* Mill.;
120. Jodła szlachetna *Abies procera* Rehd.;
121. Jodła Veitcha *Abies veitchii* Lindl.;
122. Kalina angielska *Viburnum carlesii*;
123. Kalina hordowina (szerokolistna) *Viburnum lantana* L.;
124. Karagana syberyjska 'Lorbergii' *Caragana arborescens*;
125. Karagana syberyjska, grochownik *Caragana arborescens*;
126. Kasztan jadalny *Castanea sativa* Mill.;
127. Kasztanowiec biały *Aesculus hippocastanum* L.;

128. Kasztanowiec japoński *Aesculus turbinata* Bl.;
129. Kasztanowiec plamisty *Aesculus pavia* Heyna. Lindl.;
130. Kasztanowiec zwyczajny *A. hippocastanum* L.;
131. Kasztanowiec żółty *Aesculus octandra* Marsh.;
132. Kasztanowiec żółty drobnokwiatowy *A. octandra*;
133. Klon cukrowy *Acer saccharum* Marsh.;
134. Klon Ginnala *Acer Ginnala Maxim*;
135. Klon jawor *Acer pseudoplatanus* L.;
136. Klon jawor Leopolda *A. pseudoplatanus* 'Leopoldii';
137. Klon jawor purpurowy *Acer pseudoplatanus* 'Purpureum' L.;
138. Klon polny *Acer campestre* L.;
139. Klon polny drobnolistny *A. campestre rnonsspesulanum*;
140. Klon pospolity *Acer platanoides* L.;
141. Klon pospolity Lorberga *A. platanoides* 'Lorbergii';
142. Klon pospolity Szwedlera *A. platanoides* 'Schwedlerii';
143. Klon srebrzysty *Acer saccharinum* L.;
144. Klon tatarski *Acer tataricum* L.;
145. Klon wielkolistny *Acer macrophyllum* Punh.;
146. Klon włoski ormszony *Acer opalus* v. *Tornenstosum*;
147. Leszczyna *Corylus* L.;
148. Leszczyna drzewiasta *Corylus colurna* L.;
149. Leszczyna krzewiasta *Corylus avellana* L.;
150. Ligustr pospolity *Ligustr* pospolity L.;
151. Ligustr pospolity zimozielony *Ligustr* pospolity 'Lodense' L.;
152. Lilak pospolity *Syringa vulgaris* L.;
153. Lipa amerykańska omszona Moltkego *Tilia americana*;
154. Lipa amerykańska *Tilia arnericana*;
155. Lipa długoogonkowa omszona *Tilia petiolaris* DC.;
156. Lipa długoogonkowa *Tilia petiolaris*;
157. Lipa drobnolistna *Tilia cordata* Ehrh.;
158. Lipa europejska *Tilia europea* L.;
159. Lipa krymska *Tilia enchlora* K. Koch.;
160. Lipa omszona *Tilia*;
161. Lipa pośrednia *Tilia europea* L.;
162. Lipa sercolistna *Tilia cordifolia* (*cordata*);
163. Lipa wielkolistna *Tilia platyphyllos* Scop.;
164. Magnolia drzewiasta, drzewo ogórkowe *M. acuminata* L.;
165. Magnolia gwiazdzista *Magnolia stellata* Black.;
166. Magnolia Soulange'a Aleksandrina' *M. soulangeana* Soul.;
167. Magnolia Soulange'a *M. soulangeana* Soul-Bod.;
168. Mahonia *Mahonia aquifolium* Nutt.;
169. Metasekwoja chińska *Metasequoia glyptostroboides*;
170. Miłorząb dwuklapowy pienny *Ginkgo biloba* L.;
171. Modrzew europejski *Larix decidua* Mili.;
172. Modrzew japoński *Larix leplolepis*;
173. Morwa biała *Morus alba* L.;
174. Obiela wielkokwiatowa *Exochorda racemosa* Rehd. (Lindt.);
175. Ognik szkarłatny (ciernisty) *Pyracantha coccinea* Roem.;
176. Olsza czarna *Alnus glutinosa* L.;
177. Orzech czarny *Juglans nigra* L.;
178. Orzech szary *Juglans cinerea* L.;
179. Orzesznik gorzki *Carya cordiformis* K. Koch.;

180. Orzesznik pięciolistkowy *Carya ovata* K. Koch.;
181. Orzesznik siedmiolistkowy *Carya laciniata* Loud.;
182. Perukowiec podolski *Rhus cotinus cogyria* L.;
183. Pęcherznica kalinolistna *Physocarpus opulifolius* Maxim.;
184. Pigwowiec japoński *Chaenomeles superba japonica*;
185. Platan klonolistny *Platanus acer (folia)* Wild.;
186. Platan zachodni *Platanus occidentalis* L.;
187. Powojnik alopejski *Clematis alpina* (L.) Mill.;
188. Powojnik tangucki *Clematis tangutica* (Maxim.) Korsh.;
189. Porzeczka alpejska *Ribes alpinum* L.;
190. Robinia akacja *Robinia pseudoacacia* L. robinia lepkas różowa *R. viscosa* Vent.;
191. Róża drobnokwiatowa *Rosa multiflora*;
192. Róża pomarszczona, faldzistolista *Rosa rugosa* Thunb.;
193. Róża wielkokwiatowa- bezkolcowa *Rosa multiflora* 'Intermis';
194. Różowiec czteropłatkowy *Rodotypos kerriodes* S.;
195. Skrzydłorzech kaukaski *Pterocarya fraxinifolia (caucasica)*;
196. Sosna czarna *Pinus nigra* Pan.;
197. Sosna górská (kosodrzewina) *Pinus mugo (montana)* Mill.;
198. Sosna koreańska *Pinus koraiensis* S. et. L.;
199. Sosna pospolita *Pinus silvestris* L.;
200. Sosna rumelijska *Pinus peuce* Griseb.;
201. Sosna smółowa *Pinus rigida*;
202. Sosna wejmutka *Pinus strobus* L.;
203. Sosna żółta amerykańska *Pinus ponderosa* Dougl.;
204. Strączyn żółty *Cladrastris lutea* K. Koch.;
205. Suchokrzew (różne gatunki) *Lonicera*;
206. Suchokrzew siny *Lonicera coetulea* L.;
207. Suchokrzew tatarski *Lonicera tatarika* L.;
208. Suchokrzew zwyczajny *Lonicera xylosteum* L.;
209. Sumak octowiec *Rhus typhina* L.;
210. Sumak rozłogowy (octowiec) *Rhus typhina* L.;
211. Surmia bignoniowa *Catalpa bignonioides* L.;
212. Surmia wielkokwiatowa *Catalpa speciosa*;
213. Surmia żółtokwiatowa *Catalpa ovata* Don.;
214. Śniegowiec wirginijski (śnieżykwiata) *Chionanthus virginicus*;
215. Śliwa wiśniowa purpurowa (czerwonolistna) *Prunus cerasifera* 'Atropurpurea' Jaeg. (Pissardi);
216. Śnieguliczka biała *Symphoricarpos albus* Blak.;
217. Śnieguliczka koralowa *Symphoricarpos orbiculatus*;
218. Świerk Brewera *Picea breweriana*;
219. Świerk Engelmana *Picea engelmannii* Parsy.;
220. Świerk kaukaski *Picea orientalis* (L.) Link.;
221. Świerk kłujący szary (siny, modry) *P. pungens* 'glaucous Beiss';
222. Świerk pospolity *Picea exelsa*;
223. Świerk pospolity zwisający *Picea exelsa* 'Virgata';
224. Świerk siny Engelmana *Picea glauca* 'Engelmannii';
225. Świerk wężowy *Picea abies* 'Virgata';
226. Świerk wiciowy *Picea abies* Kar. 'Viminalis';
227. Tamaryszek czteropęcikowy drobnokwiatowy *T. tetrandra*;
228. Tawuła japońska *Spiraea japonica* L. f.;
229. Tawuła van Houtte'a *Spiraea vanhouttei* Zabel.;
230. Topola czarna włoska, piramidalna *Populus nigra*;
231. Topola osika *Populus tremula*;

232. Topola Simona (chińska) *Populus simonii* 'Fastigiata' Carr.;
233. Trójglicznia cierniowa *Gleditsia triacanthos* L.;
234. Trzmielina oskrzydłona *Euonymus alatus*;
235. Trzmielina pospolita *Euonymus europeus* L.;
236. Trzmielina szerokolistna *Euonymus latifolius*;
237. Trzmielina wielkolistna *Euonymus latifolia*;
238. Tulipanowiec amerykański *Liriodendron tulipifera* L.;
239. Wiąz górski *Ulmus glabra* Auds.;
240. Wiąz limak *Ulmus laevis* Pall.;
241. Wiąz polny *Ulmus minor* Mill.;
242. Wiązowiec zachodni *Celtis occidentalis* L.;
243. Wierzba biała wiciowa płacząca *Salix alba vitellina pendula*;
244. Wierzba siwa *Salix caprea* L.;
245. Winorośl pachnąca *Vitis odoratissima (riparia)* Don.;
246. Żłotokap alpejski *Laburnum alpinum* Bercht.;
247. Żłotokap Waterera *Laburnum watereri* Dippel.;
248. Żłotokap Waterera odm. Vosi *Laburnum watereri* 'Vossi' Dippel.;
249. Żłotokap zwyczajny *Laburnum anagyroides* Med.;
250. Żylistek szorstki pełnokwiatowy *Deutzia scabra* Thunb.;
251. Żylistek szorstki *Deutzia scabra* Thunb.;
252. Żylistek szorstki odm. pełnokwiatowa *Deutzia scabra* Thunb. 'Cardidissima' plena;
253. Żywotnik japoński *Thuja standishii* Can.;
254. Żywotnik karłowaty kulisty *T. occidentalis* L. 'Globosa';
255. Żywotnik karłowaty kulisty złoty *T. occidentalis* L. 'Globosa Aurea';
256. Żywotnik olbrzymi *Thuja plicata* 'Gigantea' Nutt.;
257. Żywotnik wschodni *T. Orientalis* L.;
258. Żywotnik wschodni złocisty *T. Orientalis* 'Aurea' L.;
259. Żywotnik zachodni Ellwangerera *T. occidentalis* 'Ellwangeriana' L.;
260. Żywotnik zachodni Ellwangerera złoty *T. occidentalis* 'Ellwangeriana Aurea';
261. Żywotnik zachodni *Thuja occidentalis* L.;
262. Żywotnik zachodni wrzosowaty *T. occidentalis* 'Ericoides' L.;
263. Żywotnik zachodni złocisty *T. occidentalis* 'Aurescens';
264. Żywotnik zachodni żółty *T. occidentalis* L. 'Lutea';
265. Żywotnikowiec japoński *Thuja dolabrata* (L. f.) S. et. Z..

Rośliny najniższego piętra (okrywowe):

1. Cebulica syberyjska *Scilla sibirica* Haw.;
2. Ciemiernik *Helleboru*;
3. Endymion *Hyacinthoides non scripta* syn. Endymion;
4. Epidemium alpejskie *Epidemium alpinum*;
5. Fiołek wonny *Vioa odorata*;
6. Kokoryczka *Polygonatum* L.;
7. Konwalia majowa *Convallaria mjalis* L.;
8. Kopytnik europejski *Asarum europeneum* L.;
9. Lepiężnik różowy *Petasites hybridas* L.;
10. Lilia złotogłów *Lilium martagon* L.;
11. Listera jajowata *Listera ovata*;
12. Marzanka wonna *Asperula odorata*;
13. Orlik *Aquilegia vulgaris*;
14. Pierwiosnek pospolity lekarski *Primula officialis* L.;
15. Przyłaszczka pospolita (trojanek) *Hepatica triloba*;
16. Rannik zimowy *Erathis hiemalis* L.;

17. Szafirek armeński *Muscari armeniacum* Bak.;
18. Śnieżycza wiosenna *Leiwolium vernum* L.;
19. Śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* L.;
20. Ułudka wiosenna *Ornithogalum verna* Moench;
20. Zawilec biały *Anemone nemorosa*;
21. Zawilec niebieski *Anemone nemorosa* 'Blue Star'.

W obrębie Pomologii w dużej mierze występują elementy i obiekty przyrodnicze stworzone przez człowieka. Znaczną powierzchnię zajmują wspomniane wyżej parki zabytkowe i stare sady owocowe. Na terenie sadów od wielu lat nie były prowadzone zabiegi agrotechniczne, w tym zabiegi chemicznej ochrony roślin, utworzyły się ekosystemy a nawet nastąpiła częściowo tzw. naturalizacja środowiska przyrodniczego. Drzewa owocowe w tych sadach wykazują dużą żywotność mimo zaawansowanego wieku. Są to odmiany jabłoni i śliw, które generalnie nie chorują mimo braku zabiegów ochronnych.

Warunki egzystencji siedlisk przyrodniczych podlegają zmianom, w dużym stopniu determinowanym działalnością człowieka. Główne źródła zagrożeń dla poszczególnych typów ekosystemów można przedstawić w następujący sposób:

- 1) dla obszarów zbiorowisk łąkowych:
 - a) presję rolnictwa poprzez intensyfikację wypasu lub koszenia,
 - b) przenawożenie łąk i pastwisk,
 - c) stosowanie podsiewów gatunkami preferowanymi gospodarczo,
 - d) melioracje odwadniające,
 - e) rozwój zabudowy, w szczególności mieszkaniowej jednorodzinnej oraz techniczno produkcyjnej;
- 2) dla obszarów zbiorowisk leśnych:
 - a) intensyfikacji leśnictwa poprzez wprowadzanie gatunków drzew niezgodnych z siedliskiem (degeneracja lasu), wprowadzanie monokultur leśnych (wskutek czego następuje między innymi wyjałowienie gleby, ograniczenie procesów regeneracyjnych lasu i drastyczne ograniczenie nisz ekologicznych),
 - b) odmładzanie drzewostanów, wskutek czego zmniejsza się ilość potencjalnych nisz ekologicznych i pozbawia się ekosystem leśny gatunków zwierząt właściwych dla drzewostanów wyższych klas wieku (dziuplaki, sowy, nietoperze, gatunki bezkręgowców),
 - c) ubożenie fitocenozy leśnych o materię organiczną wskutek wywożenia i spalania materiału z cięć pielęgnacyjnych,
 - d) usuwania z lasów starych, martwych i dziuplastych drzew będących środowiskiem życia dla gatunków roślin i zwierząt,
 - e) likwidację śródleśnych oczek wodnych i łąk będących żerowiskiem dla wielu gatunków zwierząt, głównie ssaków i ptaków, a także podnoszących bioróżnorodność lasu;
- 3) dla obszarów zbiorowisk wodnych:
 - a) intensywna gospodarka rolna skutkująca wpływem do wód powierzchniowych środków ochrony roślin i nawozów,
 - b) fizyczna likwidacja starorzeczy i małych zbiorników wodnych,
 - c) silna presja turystyczna,
 - d) nielegalne składowanie odpadów.

10.1.7. Warunki klimatyczne

Warunki klimatyczne gminy Proszków należą do dobrych. Ze względu na typowe ukształtowanie powierzchni gminy jak dla tej części Polski, warunki klimatyczne nie odbiegają od warunków panujących na całym regionie. Występuje tu klimat przejściowy pomiędzy klimatem morskim a lądowym. Kształtują go następujące masy powietrza:

- 1) podzwrotnikowo morskie, ciepłe i na ogół bardzo wilgotne, napływające w okresie całego roku z basenu Morza Śródziemnego i Azorów,

- 2) podzwrotnikowo kontynentalne, ciepłe i suche, napływające głównie latem i jesienią z południowo - wschodniej i Europy południowej,
- 3) polarno morskie, chłodne i wilgotne, napływające z rejonu Islandii i Grenlandii,
- 4) polarno kontynentalne, zimne i suche, napływające z Europy północno - wschodniej i Syberii,
- 5) arktyczno morskie, zimne i wilgotne, o dużej przejrzystości, napływające z rejonów Arktyki, głównie w okresie zimowym,
- 6) umiarkowanie kontynentalne, suche, napływające w czasie lata z Europy Wschodniej.

Gmina Prószków leży we wrocławsko - opolskiej krainie klimatycznej, którą charakteryzuje przewaga wpływów oceanicznych nad kontynentalnymi. Amplitudy temperatur są mniejsze od przeciętnych w Polsce. Wiosna jest tu wczesna i ciepła, a lato wczesne, ciepłe i długie. Zima rozpoczyna się późno - w pierwszej dekadzie grudnia, jest łagodna i krótka z nietrwałą pokrywą śnieżną. Podstawowe cechy klimatu charakteryzują następujące wskaźniki:

- 1) temperatura:
 - a) średnia roczna 8,6°C,
 - b) maksymalna (lipiec) 18,6°C,
 - c) minimalna (styczeń) -1,5°C,
 - d) amplituda roczna 20,1°C;
- 2) opady:
 - a) średnia roczna suma opadów- 649mm,
 - b) półrocze ciepłe (IV - IX)- 405 mm (maksimum przypada na lipiec),
 - c) półrocze chłodne (X - III)- 244 mm (minimum w miesiącach zimowych),
 - d) zaleganie szaty śnieżnej- około 45 dni w roku;
- 3) ciśnienie, wilgotność, zachmurzenie:
 - a) średnie roczne ciśnienie atmosferyczne (maks. I, min. IV) 762 mmHg,
 - b) średnia roczna wilgotność względna (maks. XII, min. V) 76%,
 - c) maksymalne zachmurzenie w grudniu,
 - d) minimalne zachmurzenie w sierpniu i wrześniu;
- 4) wiatry, pory roku
 - a) przewaga wiatrów zachodnich,
 - b) ilość cisz 9,1%,
- 5) zmienność pór roku:
 - a) zima trwa 80-90 dni,
 - b) przedwiośnie rozpoczyna się od 3 dekady lutego i trwa 20-30 dni,
 - c) wiosna rozpoczyna się od końca marca i trwa 60-70 dni,
 - d) lato rozpoczyna się około 1 czerwca i trwa 100-110 dni,
- 6) długość okresu wegetacyjnego- średnio 215 dni.

10.1.8. Klimat akustyczny i zanieczyszczenia powietrza

Klimat akustyczny obszaru gminy wykazuje znaczne zróżnicowanie pod względem natężenia hałasu w środowisku oraz źródeł jego pochodzenia. Poczynając od obszarów korzystnych pod względem akustycznym w otoczeniu terenów otwartych, tło akustyczne wykazuje wyższy poziom na terenach zabudowanych.

Położenie obszaru na trasie ponadregionalnych korytarzy komunikacyjnych autostrady oraz drogi krajowej i dróg wojewódzkich stwarza warunki dla emisji hałasu komunikacyjnego w ich otoczeniu. Zasięg stref oddziaływania dróg ma z natury rzeczy charakter pasmowy. W części obszaru gminy gdzie wymienione drogi przebiegają przez tereny otwarte, uciążliwości związane z oddziaływaniem akustycznym terenów komunikacji drogowej są mniejsze. Lokalnie podwyższone poziomy emisji notuje się w obszarach zabudowanych przez które przebiegają wymienione drogi.

Lokalnie stwierdza się występowanie źródeł hałasu technologicznego w obrębie terenów zabudowy techniczno-produkcyjnej w części miejscowości gminy. W większości przypadków nie mają one jednak większego wpływu na tło akustyczne terenów w ich otoczeniu.

Odrębnym źródłem emisji hałasu technologicznego jest taśmociąg służący transportowi urobku z kopalni Margli Wapiennych w miejscowości Folwark do cementowni Górażdże. Ma on charakter pasmowy, powiązany przestrzennie z przebiegiem instalacji taśmociągu. Jego lokalizacja w oddaleniu od większości obszarów zabudowanych w otoczeniu sprzyja minimalizowaniu niekorzystnego wpływu jaki wywiera na otoczenie.

Stan czystości powietrza atmosferycznego w obszarze gminy można ocenić pozytywnie. Analizowany obszar zalicza się do mało obciążonego emisjami zanieczyszczeń. W rejonie opracowania nie występują zakłady przemysłowe zakwalifikowane do szczególnie szkodliwych dla środowiska. Wobec braku a większych źródeł zanieczyszczeń, stan czystości powietrza uzależniony jest od zanieczyszczeń napływających spoza granic gminy oraz od emisji zanieczyszczeń z małych zakładów przemysłowo- usługowych, a także źródeł ciepła z zespołów mieszkaniowych, oddziałujących miejscowo. Źródła te wprowadzają do powietrza zanieczyszczenia charakterystyczne dla procesów spalania energetycznego paliw (pył, SO₂, NO₂, CO i węglowodory), a z hodowli (siarkowodór i amoniak). Skala tych oddziaływań jest niewielka, a zasięg lokalny.

Obok energetyki do największych źródeł zanieczyszczenia powietrza zaliczana jest komunikacja. W wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe: tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory (szczególnie benzen) oraz pyły zawierające m.in. związki ołowiu, kadmu, niklu i miedzi. Głównym elementem układu komunikacyjnego o znaczeniu międzynarodowym jest autostrada A4, a krajowym droga nr 45, która stanowi zarówno źródło emisji zanieczyszczeń powietrza, jak i znaczące źródło hałasu.

10.1.9. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Rolnictwo gminy charakteryzuje duża liczba jednostek, zróżnicowanych pod względem wielkości gospodarstw, kierunku i poziomu produkcji, co powoduje złożoność oraz zmienność sytuacji ekonomicznej w gospodarstwach. Rolnicza przestrzeń produkcyjna pozostaje dominującym elementem struktury funkcjonalno przestrzennej obszaru gminy, obejmując swoim zasięgiem łącznie 54,9% jej powierzchni. Dominującym typem użytków są grunty orne, obejmujące 44,8 % całkowitej powierzchni obszaru gminy, drugim typem pod względem powierzchni są łąki (łącznie 9% powierzchni całkowitej obszaru gminy), na końcu tego zestawienia plasują się pastwiska, zajmujące w strukturze użytków rolnych obszaru powierzchnię 1%.

Struktura bonitacyjna rolniczej przestrzeni produkcyjnej obszaru gminy jest zróżnicowana, dominujący udział powierzchni gminy obejmują użytki klas IV, zalegające łącznie na 22% powierzchni (odpowiednio IV- 6,0%, IVa- 7,5%, IVb- 8,5%) drugą pod względem powierzchni pozycję zajmują użytki klas V i VI (odpowiednio 14,6% i 5,9% powierzchni całkowitej gminy). Użytki klas III zajmują łącznie 12% powierzchni całkowitej gminy. Klasa II użytków rolnych występuje na 1,7% powierzchni gminy.

Struktura bonitacyjna ma wpływ na profil prowadzonej produkcji rolniczej. Gospodarstwa rolne produkują przede wszystkim zboża, w mniejszym stopniu rośliny okopowe z niewielkim udziałem procentowym ziemniaków. W produkcji zwierzęcej w gminie Prószków dominuje hodowla trzody chlewnej. Znacznie mniej w stosunku do liczby gospodarstw (1006), zajmuje hodowla bydła oraz fermy drobiu. Istnieje jedno gospodarstwo z certyfikatem gospodarstwa ekologicznego oraz kilka agroturystycznych z hodowlą koni. Odrębnym, niezbyt licznym profilem produkcji rolniczej są uprawy szklarniowe, nastawione na specjalistyczną produkcję krzewów i kwiatów. Gospodarstwa tego typu znajdują się w miejscowościach Prószków, Przysiecz, Złotniki.

Produkcja rolnicza, mimo znaczących zmian następujących zarówno w strukturze funkcjonalno przestrzennej gminy, jak i w strukturze zatrudnienia czy prowadzonego profilu produkcji, pozostaje jedną z wiodących funkcji obszaru gminy. Część obszaru rolniczej przestrzeni produkcyjnej ulega w ostatnich latach zawężeniu kosztem terenów nowo powstające zabudowy mieszkaniowej, niemniej utrzymuje wiodącą pozycję w strukturze przestrzennej obszaru gminy.

10.1.10. Leśna przestrzeń produkcyjna

Lasy i grunty leśne w gminie zajmują powierzchnię 4090,7 ha, co stanowi 33,8% powierzchni gminy. Wskaźnik lesistości gminy jest wyższy od przeciętnej lesistości województwa (26,4%) Opolskiego. Grunty leśne prywatne w obszarze gminy zajmują tylko 18,5ha. Dominującą formą własności są Lasy Państwowe Nadleśnictwa Prószków. Siedziba Nadleśnictwa znajduje się w Prószkowie. Działalność gospodarcza Nadleśnictwa zmierza do zachowania biologicznej różnorodności lasu, utrzymania jego produkcyjnej zasobności, utrzymania zdrowia i żywotności ekosystemów leśnych oraz ochrony zasobów glebowych wodnych.

Lasy gminy znajdują się w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach - Nadleśnictwa Prószków. Terytorialnie nadleśnictwo zajmuje obszar 595 km², w zasięgu czterech powiatów:

- 1) opolskiego (gminy: Prószków, Komprachcice, Tułowice),
- 2) krapkowickiego (gminy: Krapkowice, Strzeleczy, Walce),
- 3) prudnickiego (gminy: Głogówek, Biąta)
- 4) nyskiego (gmina: Korfantów).

Lasy Nadleśnictwa podzielone są na 3 obręby leśne i 12 leśnictw:

- 1) Obręb Prószków (Leśnictwa: Dębowiec, Ochodze, Wybłyszczów i Przysiecz),
- 2) Obręb Chrzelice (Leśnictwa: Rzymkowice, Jeleni Dwór, Chrzelice, Smolarnia)
- 3) Obręb Dobra (Leśnictwa: Rogów, Kopalina, Strzeleczy, Pietnia).

Zbiorowiska leśne występują tu przede wszystkim w południowej i południowo-zachodniej części gminy. Pod względem żyzności i wilgotności siedliska, lasy na terenie gminy są umiarkowanie zróżnicowane. Występuje tu tylko 6 typów siedliskowych:

- 1) bór świeży,
- 2) bór mieszany świeży,
- 3) bór mieszany wilgotny,
- 4) las mieszany świeży,
- 5) las mieszany wilgotny,
- 6) las świeży.

Największą powierzchnię zajmuje bór mieszany świeży (56%) i las mieszany świeży (36%). Najmniejszy udział ma las świeży (0,04%) i bór świeży (0,4%). Tak więc, pod względem żyzności, większość terenu zajmują średnio żyzne i żyzne siedliska. Gatunkiem dominującym jest tu sosna (87% pow.). Pozostała część przypada na: dąb (8,4%), świerk (2,2%), modrzew (1%), brzoza (1%) i inne (0,4%). Największy udział w strukturze wiekowej stanowią drzewostany III i V klasy wieku, stanowiące odpowiednio 25,0% i 17,2% powierzchni oraz 28,1% i 23,8% miąższości, natomiast drzewostany VI klasy wieku (101-120 lat) i starsze, zajmują powierzchnię 13,5%, co daje 17,7% miąższości zasobów drzewnych.

Stan zdrowotny drzewostanów w gminie jest następstwem układu różnych czynników: złych układów pogodowych, stosunków wilgotnościowych, poziomu skażeń powietrza, wód i gleb, występowaniem szkodliwych owadów i chorób grzybowych. Oddziaływanie wymienionych czynników ma charakter synergiczny, a efekt tego oddziaływania jest zwykle przesunięty w czasie. Lasy w gminie tworzy przede wszystkim sosna - gatunek bardzo wrażliwy na emisje przemysłowe. Dlatego też lasy w gminie, mimo następującej w ostatnich latach poprawy stanu powietrza atmosferycznego są dosyć mocno uszkodzone (ubytek liści od 25-60%, zniekształcenia koron) i wszystkie zakwalifikowano do II strefy uszkodzeń przemysłowych.

Równolegle do osłabienia drzewostanów przez zanieczyszczenia powietrza, od paru lat powtarzające się susze i obserwowane obniżenie stanu wód gruntowych mają wpływ na kondycję zdrowotną lasu. Ataki szkodników owadzi są wskaźnikiem osłabienia drzewostanów i często ostatnim czynnikiem doprowadzającym do zamierania drzew. Zanik naturalnych reakcji obronnych to także wynik niedostosowania składu gatunkowego drzew do siedlisk leśnych (ok. 1/3 lasów w gminie wykazuje niezgodność składu gatunkowego z siedliskiem) i zaburzonej naturalnej struktury wiekowej i

gatunkowej (zakładanie jednogatunkowych i jednowiekowych upraw leśnych). Pozytywną tendencją w gospodarce leśnej zaznaczającą się w ostatnich latach jest stopniowa przebudowa drzewostanów.

10.1.11. Inne tereny zieleni

Elementem uzupełniającym gminny system zieleni są zadrzewienia śródpolne, skupiska drzew i krzewów porastających ciek i zbiorniki wodne oraz zadrzewienia okrajków i przydroży. Spełniają one ważną rolę korytarzy ekologicznych, a porastając granice własnościowe poszczególnych gruntów i miedz, stają się jednym z charakterystycznych elementów krajobrazu rolniczego. W skład gatunkowy zarośli wchodzi głównie liściaste gatunki rodzime.

Unikalnym w skali regionu obszarem są pozostałości szkoły ogrodniczej w części miasta Prószków o nazwie Pomologia, wraz z parkiem i arboretum, bogatym w egzotyczne gatunki drzew i krzewów. Świadectwem bogatej historii Pomologii jest zespół architektoniczny dawnej Królewskiej Akademii Rolniczej. Po drugiej stronie drogi wojewódzkiej znajduje się zabytkowa biblioteka. Były PGR, który znajdował się w bezpośrednim sąsiedztwie Pomologii przyłączono do szkoły i powstało Gospodarstwo Pomocnicze przy Zespole Szkół Ogrodniczych im. J. Warszawicza w Prószkowie, które funkcjonowało do lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia. Obecnie Przy Zespole Szkół działa Wojewódzki Ośrodek Szkolenia Młodzieży w Piłce Nożnej.

Ważnym elementem krajobrazowym Pomologii i jej otoczenia są korytarze ekologiczne. Jeden z nich rozciąga się od południowo-zachodniej strony parku zabytkowego w kierunku południowo-zachodnim w postaci pasa drzew i krzewów, wzdłuż którego bieżą ciek wodny oraz stare sady jabłoniowe. Pozostałe korytarze rozciągają się w kierunku doliny Odry, którym również towarzyszą stare sady śliwowe i orzechowe. W Pomologii jeden z korytarzy, zwany umownie korytarzem zachodnio-południowym, prowadzi od parku w kierunku Borów Niemodlińskich, a dalej w ciągu ekologicznym łączy Pomologię z Borami Niemodlińskimi. Główny pas zadrzewień kończy się na wysokości skrzyżowania drogi z Domecka do Prószkowa z drogą krajową z Opola do Prószkowa. Między ostatnim zakładem w kierunku Domecka a pierwszymi zabudowaniami w Oborach drogę przecina wyżej omawiany ciąg przyrodniczy. W ciągu korytarza biegnie ścieżka, którą można przejść od Pomologii do przedmieść Prószkowa. Obfita roślinność gwarantuje dobre warunki dla migracji roślin i zwierząt między Borami Niemodlińskimi a doliną Odry. Drugi korytarz zwany umownie korytarzem wschodnim, prowadzi w kierunku doliny rzeki Odry. Biegnie on początkowo wzdłuż sadów śliwowych w kierunku wschodnim. Następnie za skrzyżowaniem alei biegnącej wzdłuż tego korytarza a aleją i wzdłuż pasa starych morw. Ta część korytarza jest zwana umownie korytarzem morwowym. Korytarz wschodni jest właściwie kompleksem pasów zadrzewień oraz zakrzaczeń o dużej bioróżnorodności, gdzie już jest widoczna sukcesja ekologiczna i naturalizacja, zwłaszcza w obrębie sadu śliwowego oraz w korytarzu morwowym. Wzdłuż korytarza oraz pasów zadrzewień i zakrzaczeń bieżą aleje i ścieżki. Na północ, wzdłuż starych sadów orzechowych i śliwowych bieżą również ciągi zadrzewień i zakrzaczeń.

Ważnym elementem miejskiego systemu zieleni jest park zamkowy w Prószkowie. Stanowi część kompleksu zamkowego w obrębie którego funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej, nie jest otwarty dla mieszkańców.

Obok lasów, założeń parkowych i cmentarnych, w obszarze gminy występują szpalery i aleje drzew nasadzone wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

10.1.12. Krajobraz kulturowy gminy

Obszar opracowania zaliczany jest do grupy antropogenicznych krajobrazów kulturowych, na który składają w całości się tereny użytkowane i ukształtowane przez człowieka. Szczególnie krajobraz rolniczy, charakteryzuje się obecnością fauny i flory w znacznym stopniu zorganizowanej i kontrolowanej przez człowieka, tereny lasów o charakterze gospodarczym również nie posiadają charakteru naturalnego, z wyłączeniem nielicznych powierzchni, gdzie z różnych przyczyn zaniechano ingerencji w ekosystem.

Przykładem powrotu do zbliżonego do naturalnego stanu środowiska przyrodniczego jest teren rezerwatu przyrody „Staw Nowokuźnicki”. Tereny te zostały przekształcone w wyniku działalności człowieka w kompleks stawów hodowlanych, a następnie po zaniechaniu prowadzenia na tym terenie gospodarki uległy procesom sukcesji.

Odrębnym elementem krajobrazu kulturowego pozostają obszary zabudowy, kształtowanej od okresu średniowiecza. Do podstawowych składowych elementów krajobrazu kulturowego w tych obszarach należą:

- 1) miasto Prószków z zachowanym układem urbanistycznym rynku i przyległych terenów, występujących w powiązaniu z założeniem przestrzennym zamku prószkowskiego i towarzyszącego mu parku,
- 2) tereny historycznie ukształtowanych układów ruralistycznych,
- 3) architektura sakralna,
- 4) architektura świecka,
- 5) założenie dworsko-parkowe,
- 6) arboretum w Pomologii,
- 7) cmentarze i parki.

Ukształtowana historycznie sieć drożna obszaru gminy wraz z podziałami katastralnymi terenów przyległych stanowi również element historycznie kształtowanego krajobrazu kulturowego. W układzie przestrzennym obszaru daje się odczytać zarówno granice niw siedliskowych poszczególnych wsi o metryce średniowiecznej, nawiązujące swoim rozmieszczeniem do naturalnych elementów rzeźby terenu, jak i pierwotny układ dróg i ulic wiejskich z zachowanym przekrojami pasa drogowego, a także we fragmentach z zachowaną nawierzchnią. Na tle tych historycznych uwarunkowań odcinają się ingerencje w pierwotną strukturę własności, będące następstwem wydzielania działek pod nowe budowle drogowe, tereny eksploatacji powierzchniowej w Kopalni Margli Wapiennych w miejscowości Folwark, obiekty taśmociągu urobku kopalni, wreszcie podziały terenów rolniczych na cele mieszkaniowe w ostatnich latach.

Krajobraz kulturowy obszaru gminy w znacznym stopniu zachował podstawowe elementy wykształconej historycznie struktury przestrzennej: obszary leśne, dawne niwy siedliskowe wsi (na terenach otwartych), podstawowe elementy układów przestrzennych miejscowości (sieć drogowa, skala i układ wnętrza urbanistycznych ulic, placów, parametry kształtowania zabudowy w odniesieniu do historycznych budynków, chronionych wpisem do rejestru Konserwatora Zabytków oraz z ramach Gminnej Ewidencji Zabytków).

10.2. Diagnoza stanu środowiska gminy

Struktura funkcjonalno-przestrzenna obszaru gminy składa się następujących, głównych komponentów:

- 1) terenów otwartych, w tym:
 - a) obszarów lasów, skoncentrowanych w południowej części gminy, stanowiących część Borów niemodlińskich,
 - b) obszarów rolniczych,
 - c) obszarów zieleni urządzonej,
- 2) obszarów zabudowy,
- 3) obszarów eksploatacji surowców mineralnych kopalni Folwark, położonych w północnej części gminy.

Stan środowiska przyrodniczego w obrębie tych terenów jest zróżnicowany i pozostaje w bezpośrednim związku z typami prowadzonych na nich działalności człowieka.

Obszary otwarte, stanowią trzy odrębne grupy, od lasów na południu gminy, poprzez obszary z przewagą gruntów rolnych na wysoczyźnie, obejmującej przeważającą część powierzchni gminy, skończywszy na terenach doliny Odry we wschodniej części obszaru.

Lasy w gminie tworzy przede wszystkim sosna - gatunek bardzo wrażliwy na emisje przemysłowe. Dlatego też lasy w gminie, mimo następującej w ostatnich latach poprawy stanu powietrza atmosferycznego są dosyć mocno uszkodzone (ubytek liści od 25-60%, zniekształcenia koron) i wszystkie zakwalifikowano do II strefy uszkodzeń przemysłowych. Mimo monokulturowego charakteru upraw leśnych na przeważającym udziale zajmowanej przez nie powierzchni,

znaczny udział procentowy obszarów leśnych w strukturze przestrzennej obszaru gminy oddziałuje pozytywnie na jej stan środowiska. Znaczna powierzchnia oraz sposób prowadzonej w jej granicach gospodarki realizowanej przez Nadleśnictwo Prószków zapewnia zachowanie walorów przyrodniczych występujących tam siedlisk fauny i flory. Szczególną ochroną objęto znajdujące się tak rezerваты przyrody "Jaśkowice" i "Przysiecz" dla których obszary leśne w otoczeniu tworzą swoistą otulinę, zapewniającą ochronę przed wpływami z zewnątrz.

Krajobraz rolniczy charakteryzuje się obecnością fauny i flory w znacznym stopniu zorganizowanej i kontrolowanej przez człowieka. Pod względem powierzchni zajmuje wiodącą pozycję w sposobie użytkowania obszaru gminy. Ze względu na sposób użytkowania, polegający na cyklicznych zmianach związanych z prowadzeniem prac polowych większość tego obszaru nie posiada wysokich wartości przyrodniczych. Cenniejsze pod względem siedlisk przyrodniczych są niewielkie powierzchniowo powierzchnie nieużytków oraz zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz małe powierzchniowo tereny lasów otoczone użytkami rolniczymi. Na obszarach tych nie notuje się działalności mogących wpływać niekorzystnie na występujące tu, nieliczne wartości przyrodnicze.

Nieco bogatsze pod względem przyrodniczym są tereny rolnicze we wschodniej części obszaru gminy, położone w dolinie Odry. Tereny międzywała, oraz przyległe do nich tereny zalewowe charakteryzują się wyższym niż w innych częściach obszaru udziałem użytków zielonych- łąk i pastwisk. Stały charakter tych użytków skutkuje wyższym niż w innych terenach rolniczych stopniem bioróżnorodności. Najcenniejsze pod tym względem pozostają tereny nieużytkowanych starorzeczy, z których część wskazuje się w projekcie do objęcia ochroną w formie użytków ekologicznych. Na całym tym obszarze nie odnotowuje się obecnie działalności mogących wpływać niekorzystnie na występujące tam wartości przyrodnicze.

Obszar gminy, obok miasta Prószków będącego siedzibą władz Gminy tworzy 15 jednostek osadniczych:

- 1) Boguszyce,
- 2) Chrząszczyce,
- 3) Chrzowice,
- 4) Folwark,
- 5) Górki,
- 6) Jaśkowice,
- 7) Ligota Prószkowska,
- 8) Nowa Kuźnia,
- 9) Przysiecz,
- 10) Winów,
- 11) Wybłyszczów,
- 12) Zimnice Małe,
- 13) Zimnice Wielkie,
- 14) Żlinice,
- 15) Złotniki.

Położone centralnie w obszarze gminy miasto Prószków zajmuje powierzchnię 1 622ha. Jest najbardziej zainwestowana urbanistycznie miejscowość gminy. Budownictwo mieszkaniowe, usługowe, drobnego przemysłu, rozwinęło się wokół rynku, otoczonego zabudową dwu- i trzykondygnacyjną z usługami w parterach. W Prószkowie przeważa zabudowa jednorodzinna, miejscami została zlokalizowana zabudowa wielorodzinna o niskiej intensywności. Nie powoduje ona dużej dysharmonii z zabytkową zabudową miasta.

Pozostałe jednostki osadnicze rozwijały się wzdłuż istniejących dróg i cechuje je ogólnie skupienie zabudowy. Przeważa zabudowa niska, zagrodowa i jednorodzinna. Na północ od Prószkowa, w ciągu drogi wojewódzkiej nr 414, znajdują się cztery gminne miejscowości: Złotniki, Chrząszczyce, Górki oraz Winów. Wschodnią część gminy obejmują tereny miejscowości położonych na skarpie Odry, są to: Chrzowice, Folwark, połączone w jeden system osadniczy Boguszyce i Żlinice oraz Zimnice Małe i Zimnice Wielkie. Tuż przy obszarach leśnych zamykających od południa obszar gminy leżą: Jaśkowice, Ligota Prószkowska i Przysiecz.

Miejscowości gminy wykazują tendencje rozwojowe. Rozbudowa obszarów zainwestowanych miejscowości następuje kosztem przyległych terenów rolniczych, ogranicza się jednak to terenów o małym znaczeniu dla zachowania wartości przyrodniczych obszaru gminy.

Budowa geologiczna obszaru, na którym położona jest gmina Prószków warunkuje występowanie określonych zasobów kopalin. Występują tu żwiry i piaski pochodzenia fluwioglacjalnego (Chrzążczyce - pospółka, zasoby ok. 400 tys.m³, Złotniki - piasek, zasoby 640 tys.m³, Stara Kuźnia - piasek, zasoby 450 tys.m³; Wybłyszczów - piasek, zasoby 400 tys.m³, Zimnice Wielkie - piasek, zasoby 480 tys.m³ i Boguszyce – 400 tys.m³) oraz żwirki filtracyjne (Złotniki - zasoby 1 344 tys. ton).

W obszarze gminy ustanowiono na podstawie obowiązujących koncesji obszary i tereny górnicze dla wymienionych wyżej udokumentowanych złóż surowców mineralnych, eksploatowanych lub wskazanych do eksploatacji, są to:

- 1) obszar i teren górniczy Opole - Folwark I ustanowiony koncesją nr 2/2002 [ŚR.II-KM-7412/4/29 z dnia 2002-06-10;
- 2) obszar i teren górniczy Przysiecz II ustanowiony koncesją nr 83/99,OŚR.II.JJ-7512/9/99 z dnia 1999-04-19.

Najważniejszym, jedynym obecnie czynnym obiektem eksploatacji surowców mineralnych w obszarze gminy pozostaje kopalnia margli, będąca dostawcą surowców wykorzystywanych w procesie technologicznym Cementowni Górażdże. Jest największym pod względem powierzchni zakładem przemysłowym gminy i stanowi istotny element zarówno struktury przestrzennej gminy, ma również istotne znaczenie w strukturze zatrudnienia i dochodach z tytułu podatków gminy. Transport surowca odbywa się za pośrednictwem systemu taśmociągów o łącznej długości ponad 13 km. Dzięki temu rozwiązaniu uciążliwości związane z funkcjonowaniem kopalni (wywozem urobku) są w znacznym stopniu ograniczone. Na drugim z obszarów nie prowadzi się obecnie prac wydobywczych.

Przez południową część obszaru gminy przebiega odcinek autostrady A4. Ponadto przez obszar gminy przebiega droga krajowa i drogi wojewódzkie. Ruch lokalny rozprawdają natomiast drogi powiatowe i gminne.

Stan techniczny dróg i warunki komunikacyjne są korzystne. Odcinek drogi krajowej Nr 45 przebiegający przez obszar gminy podlegał w ostatnim czasie modernizacji. Sieć drogowa zapewnia sprawne skomunikowanie ze sobą poszczególnych miejscowości gminy oraz miejscowości w gminach ościennych, słabą stroną sieci drogowej obszaru pozostaje brak obwodnic miejscowości położonych w ciągu głównych dróg.

Sieć drogowa obszaru gminy stanowi istotny element układu komunikacji regionu Opola. Za pośrednictwem obszaru gminy miasto to dysponuje dostępem do autostrady, a za jej pośrednictwem do południowej części województwa opolskiego oraz dużych ośrodków osadniczych Dolnego i Górnego Śląska. Położenie w opisanym paśmie powiązań komunikacyjnych na bezpośrednie przełożenie na poziom natężenia ruchu na głównych trasach tranzytowych obszaru gminy, przede wszystkim w ciągu drogi krajowej i dróg wojewódzkich.

Gmina Prószków jest w całości zwodociągowana. Woda na teren gminy dostarczana jest z wodociągu grupowego "Prószków" w skład którego wchodzi:

- 1) studnie wiercone S1,S2 i S3 zlokalizowane pomiędzy wsią Zimnice Małe i Żlinice – ujęcie to posiada zatwierdzone zasoby eksploatacyjne w kategorii B, w ilości 530m³/h.
- 2) zbiornik żelbetowy dwukomorowy terenowy "Prószków" zespolony z pompownią,
- 3) zbiornik żelbetowy terenowy "Górki" zblokowany z pompownią strefową,
- 4) pompownie sieciowe,
- 5) sieci wodociągowe magistralne i rozdzielcze.

Wymienione wyżej elementy sieci wodociągowej gminy stanowią część większego systemu, zaopatrującego w wodę użytkową obok gminy Prószków także miejscowości obszaru gmin: Dąbrowa, Komprachcice i Krapkowice. Opisywany system funkcjonuje w ramach Związku Gmin Prokado, działając na podstawie statutu uchwalonego zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym.

Obecnie gmina Proszków skanalizowana jest w ok. 90%. Do skanalizowania pozostały miejscowości: częściowo Przysiecz, Zimnice Małe, Żłinice i Boguszyce. Sieci kanalizacyjne w następujących miejscowościach są na etapie realizacji: w Boguszycach, Żłinicach, Zimnicach Małych, Ligocie Prószkowskiej, Jaśkowicach, Przysieczy.

Obecnie gmina Prószków skanalizowana jest w ok. 90%. Na części obszaru gminy gdzie nie ma możliwości technicznych lub jest to ekonomicznie nieuzasadnione, ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i wywożone do oczyszczalni ścieków w Prószkowie wozami asenizacyjnymi.

Kanalizacja sanitarna na obszarze gminy Prószków podzielona jest na trzy zlewnie. W zależności od kierunku transportu ścieków i miejsca ich oczyszczania obszar gminy podzielono na zlewnie:

- 1) "Prószków" - obejmująca 7 miejscowości: Prószków, Nowa Kuźnia, Żłotniki, Chrząszczyce, Przysiecz Ligota Prószkowska, Jaśkowice, ścieki z tej zlewni kierowane są do istniejącej mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości $Q_{\text{śrd}} = 800 \text{ m}^3/\text{d}$ zlokalizowanej w Prószkowie,
- 2) "Opole" - obejmująca 7 miejscowości: Winów, Górki, Folwark, Chrzowice, Boguszyce, Żłinice i Zimnice Małe ścieki z tej zlewni kierowane są do układu kanalizacji sanitarnej miasta Ople,
- 3) "Krapkowice" - obejmująca 1 miejscowość: Zimnice Wielkie, ścieki z tej zlewni kierowane są do układu kanalizacji sanitarnej gminy Krapkowice.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi 100km, w tym 78km na obszarze wiejskim. Kanalizacja sanitarna wykonana została w układzie kanałów grawitacyjnych $\varnothing 0,15- 0,3 \text{ m}$ zakończonych pompowniami sieciowymi i tranzytowymi. Dla niewielkiej liczby zabudowy z uwagi na niekorzystne położenie terenowe wykonano kanalizację sanitarną ciśnieniową składającą się z indywidualnych pompowni przydomowych przetłaczających ścieki rurociągami $\varnothing 40-63 \text{ PE}$ do pobliskich kolektorów grawitacyjnych lub ciśnieniowych.

11. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI ZAPISÓW PROGRAMU

W przypadku braku realizacji zapisów programu nie wystąpią znaczące zmiany w istniejącym stanie środowiska obszaru gminy. Należy jednak stwierdzić, że rozwój przestrzenny, gospodarczy czy społeczny gminy postępuje również w sposób niezależny od zapisów programu.

12. PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ SPOSÓB ICH UWZGLĘDNIENIA W OPRACOWANIU PROGRAMU

Zamieszczona poniżej analiza problemów ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotnych z punktu widzenia realizacji zapisów programu dotyczy grupy aktów prawnych ustanawianych na poziomie międzynarodowym, wspólnotowym, wreszcie krajowym. Dla wskazania ich korelacji z zapisami programu niezbędne jest zdefiniowanie zakresu oddziaływania zawartych w nich przepisów na zapisy analizowanego dokumentu. W poniższych podpodziałach dokonano takiej analizy w formie zestawień tabelarycznych, wskazujących związek poszczególnych aktów prawnych na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym z obowiązującymi przepisami krajowymi, oraz z konkretnymi zapisami projektu programu.

12.1. Problemy ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym

Polska uczestniczy na forum międzynarodowym w pracach organizacji, instytucji i konwencji, które mają na celu rozwiązywanie globalnych i regionalnych problemów ochrony środowiska oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju. Jedną z form tej działalności jest przyjmowanie i realizacja zobowiązań określonych w międzynarodowych porozumieniach i konwencjach.

W poniższym zestawieniu zamieszczono analizę zgodności zapisów programu z przepisami aktów prawnych dotyczących ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym.

Tabela 5. Analiza zgodności zapisów programu z przepisami aktów prawnych dotyczących ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym

Akt prawny	Sposób uwzględnienia w zapisach programu
Konwencja o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych (Konwencja Berneńska z 19.09.1979 r.)	Brak bezpośredniego związku. Zapisy programu nie oddziałują w żaden sposób w kwestię ochrony wartości przyrodniczych, podlegających ochronie na podstawie wymienionych aktów prawnych.
Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (Konwencja Bońska z 23.06.1979 roku)	
Konwencja o różnorodności biologicznej z Nairobi z 22.05.1992 r.	
Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości (Konwencja Genewska z 13.11.1979 r.)	Brak bezpośredniego związku. Zapisy programu odnoszą się w sposób pośredni do działań mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza, problematyka wymienionych aktów prawnych wykracza poza zakres merytoryczny programu.
Konwencja w sprawie ochrony warstwy ozonowej (Konwencja Wiedeńska z 22.03.1985 r.)	
Konwencja o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych z 22.03.1989 r. (Konwencja Bazylejska)	Brak bezpośredniego związku. W zapisach programu nie występują zagadnienia o których mowa w analizowanym akcie prawnym.
Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w	Brak bezpośredniego związku. Zapisy projektu

sprawie zmian klimatu (UN FCCC) z 5.06.1992 r.	odnoszą się w sposób pośredni do działań mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza, problematyka wymienionego aktu prawnego wykracza poza zakres merytoryczny programu.
Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych z dnia 17.03.1992r.	W projekcie nie odnotowuje się możliwości wystąpienie transgranicznego oddziaływania na środowisko w kontekście międzynarodowym.
Konwencja o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym (Konwencja z Espoo z 25.02.1991 r.)	
Konwencja EKG ONZ w sprawie społecznego dostępu do informacji, podejmowania decyzji i sądownictwa w ochronie środowiska (Konwencja z Aarhus z czerwca 1998 r.)	Niniejsza prognoza jest częścią postępowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, określonego przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

12.2. Problemy ochrony środowiska na szczeblu wspólnotowym

Podstawy prawne do przeprowadzenia postępowania w sprawie tzw. strategicznych ocen oddziaływania na środowisko zostały określone w prawodawstwie Unii Europejskiej. Obowiązujące polskie przepisy prawne pozostają w zasadniczej zgodności z postanowieniami unijnej Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001), tzw. Dyrektywa SEA. Polskie prawo uwzględnia również przepisy dyrektyw dotyczących sieci obszarów NATURA 2000, tj. dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. WE L 103 z 25.04.1979 z późn. zm.) tzw. Dyrektywa Ptasia oraz dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, z późn. zm.) tzw. Dyrektywa Siedliskowa.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 672) oraz ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 poz. 353) uwzględnia zapisy następujących dyrektyw Wspólnoty:

- 1) dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 roku w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne) oraz dyrektywy Rady 97/11/WE z dnia 3 marca 1997 roku zmieniająca dyrektywę 85/337/EWG w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne;
- 2) dyrektywy wodnej (Dz. U. UE L z 2000r. Nr 327, poz.1.) Dyrektywa 2000/60/We Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej;
- 3) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 roku w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne);
- 4) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 roku przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne);

- 5) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001, Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne);
- 6) dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim;
- 7) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 roku dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008).

Polskie prawodawstwo uwzględnia ponadto ustalenia:

- 1) dyrektywy 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 roku w sprawie odpowiedzialności za zapobieganie i naprawę szkód w środowisku (Dz. U. WE L 143/56 z 30.04.2004);
- 2) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 roku dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008);
- 3) dyrektywy Rady 75/442/EWG z dnia 15 lipca 1975 roku w sprawie odpadów (Dz. Urz. WE L 194 z 25.07.1975, L 78 z 26.03.1991 i L 377 z 23.12.1991);
- 4) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/49/WE z dnia 25 czerwca 2002 roku odnoszącej się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku (Dz. Urz. WE L 189 z 18.07.2002).

W poniższym zestawieniu zamieszczono analizę zgodności zapisów projektu programu z przepisami aktów prawnych dotyczących ochrony środowiska na szczeblu wspólnotowym.

Tabela 6. Analiza zgodności zapisów programu z przepisami aktów prawnych dotyczących ochrony środowiska na szczeblu wspólnotowym

Akt prawny	Sposób uwzględnienia w zapisach programu
Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. WE L 103 z 25.04.1979 z późn. zm.) tzw. Dyrektywa Ptasia	Brak bezpośredniego związku. Zapisy programu nie oddziałują w żaden sposób w kwestię ochrony wartości przyrodniczych, podlegających ochronie na podstawie wymienionych aktów prawnych.
Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, z późn. zm.) tzw. Dyrektywa Siedliskowa.	
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001), tzw. Dyrektywa SEA.	Niniejsza prognoza jest częścią postępowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, określonego przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
Dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 roku w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.198 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne) oraz dyrektywy Rady 97/11/WE z dnia 3 marca 1997 roku zmieniająca dyrektywę 85/337/EWG w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne	
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 roku przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do	

udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne)	
Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej	Brak związku z zapisami programu.
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 roku w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne)	Niniejsza prognoza jest częścią postępowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, określonego przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 roku przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne)	
Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim.	Brak związku z zapisami programu.
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 roku dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008).	

12.3. Problemy ochrony środowiska na szczeblu krajowym

Dla potrzeb niniejszej prognozy dokonano ponadto analizy zgodności zapisów projektu programu z celami ochrony środowiska, ustanowionymi na szczeblu krajowym, brano pod uwagę zapisy Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012, z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016, zgodnych z celami ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym. Analizę przygotowano w postaci zestawienia tabelarycznego, zamieszczonego poniżej.

Tabela 7. Cele Polityki Ekologicznej Państwa istotne z punktu widzenia zakresu merytorycznego zapisów programu

Cele Polityki Ekologicznej Państwa istotne z punktu widzenia zakresu merytorycznego zapisów programu	Zgodne	Niezgodne	Trudno zdefiniować	Brak związku	Sposób uwzględnienia celów Polityki Ekologicznej Państwa w zapisach programu
Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej					
Ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych				X	Brak bezpośredniego związku. Zapisy programu nie oddziałują w żaden sposób w kwestię ochrony wartości przyrodniczych, podlegających ochronie na podstawie wymienionych aktów prawnych. Częściowy związek z zapisami programu ma wskazane jako jedno z zadań przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji parku i d. arboretum z obiektami małej architektury
Utrzymanie i podniesienie różnorodności biologicznej	X				
Powiększanie zasobów leśnych i zapewnienie ich kompleksowej ochrony	X				
Rozwój terenów zieleni w miastach	X				
Podnoszenie jakości gleb					
Ograniczanie procesów degradacji gleb				X	Brak związku z zapisami programu.
Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych				X	
Rekultywacja gleb zdegradowanych				X	
Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystanie					
Minimalizacja presji wywieranej na środowisko w procesie wykorzystania surowców mineralnych				X	Brak związku z zapisami programu.
Zabezpieczenie złóż perspektywicznych i prognostycznych				X	
Przywrócenie wysokiej jakości wodom powierzchniowym i ochrona zasobów wód podziemnych					
Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej	X				Brak związku z zapisami programu.
Zmniejszanie zużycia wody				X	
Ograniczanie zanieczyszczeń spowodowanych niekontrolowanymi sływami powierzchniowymi				X	
Podniesienie bezpieczeństwa powodziowego	X				
Zwiększanie małej retencji				X	
Rozwój współpracy regionalnej na wodach granicznych				X	
Ochrona zasobów wód podziemnych	X				
Zmniejszanie uciążliwości hałasu					
Zmniejszanie uciążliwości hałasu komunikacyjnego				X	Brak związku z zapisami programu.

Zmniejszanie uciążliwości hałasu instalacyjnego				X	
Poprawa jakości powietrza atmosferycznego					
Ograniczanie emisji zakładów przemysłowych				X	Brak związku z zapisami programu.
Zmniejszanie zanieczyszczeń pochodzących z niskiej emisji	X				
Zmniejszanie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł komunikacyjnych				X	
Ograniczanie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko					
Uporządkowanie gospodarki odpadami przemysłowymi				X	Brak związku z zapisami programu.
Uporządkowanie gospodarki odpadami komunalnymi	X				
Ograniczanie ryzyka wystąpień poważnych awarii					
Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego związanego z działalnością produkcyjną				X	W obszarze gminy nie występują obiekty produkcyjne narażone na wystąpienie poważnych awarii.
Zapewnienie bezpieczeństwa transportu materiałów niebezpiecznych				X	

13. ANALIZA PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY, W TYM PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW

13.1. Wpływ ustaleń projektu na obszary natura 2000 w otoczeniu

Najbliższym obszarem tej kategorii, leżącym w otoczeniu gminy jest obszar ochrony siedlisk "Bory Niemodlińskie", o kodzie PLH 160005, którego granice znajdują się około 5 km od północno- zachodniej granicy gminy. Ustalenia projektu programu nie przewidują ingerencji w integralność obszaru lub niekorzystnego wpływu na przedmiot jego ochrony. Obszar leży w całości w granicach zwartego kompleksu leśnego. Żadne z działań zapisanych w programie nie mają odniesienia do kwestii potencjalnego oddziaływania na cel i przedmiot ochrony obszaru.

13.2. Wpływ ustaleń projektu na Obszar Chronionego Krajobrazu „Bory Niemodlińskie”

Gmina leży w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu "Bory Niemodlińskie" o łącznej powierzchni 48 189 ha. Działalność gospodarcza na takim obszarze nie ulega poważniejszym ograniczeniom. Powinna być jednak prowadzona w sposób nie naruszający równowagi ekologicznej.

W granicach obszaru zakłada się utrzymanie zakazów i nakazów określonych w treści Rozporządzenia Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/16/2006 z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. U. Województwa Opolskiego Nr 33 poz. 1133 z 2006 r.).

Na podstawie analizy ustaleń programu, planowane działania zapisane w tym dokumencie nie powinny oddziaływać negatywnie na walory obszaru. W poniższym zestawieniu zamieszczono analizę zgodności zapisów projektu programu z przepisami Wymienionego Rozporządzenia.

Tabela 8. Analiza zgodności zapisów programu z przepisami Rozporządzenia Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/16/2006 z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu

Przepisy Rozporządzenia	Sposób uwzględnienia w zapisach programu
<p>Zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, zakaz ten nie dotyczy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) obszarów zwartej zabudowy miast i wsi w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, planach miejscowych i decyzjach lokalizacyjnych, gdzie dopuszcza się uzupełnienie zabudowy mieszkaniowej i usługowej, pod warunkiem wyznaczenia nieprzekraczalnych linii zabudowy od brzegów zgodnie z linią występującą na przyległych działkach; 2) działek siedliskowych- z zakresie uzupełnienia istniejącej zabudowy o obiekty niezbędne do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegu, 3) działek przeznaczonych pod zabudowę wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub decyzjach lokalizacyjnych, obowiązujących w dniu wejścia w życie Rozporządzenia 	<p>W zapisach programu nie ujęto działań mogących mieć wpływ na wymienione przepisy Rozporządzenia.</p>
<p>Zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nawodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych</p>	<p>W zapisach programu nie ujęto działań mogących mieć wpływ na wymienione przepisy Rozporządzenia.</p>
<p>Zakaz wydobywania dla celów gospodarczych skał w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów, zakaz ten nie dotyczy obszarów, na których są położone złoża kopalni udokumentowane do dnia 31 grudnia 2005 r.</p>	<p>W zapisach programu nie ujęto działań mogących mieć wpływ na wymienione przepisy Rozporządzenia.</p>
<p>Zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka</p>	<p>W zapisach programu nie ujęto działań mogących mieć wpływ na wymienione przepisy Rozporządzenia.</p>
<p>Zakaz likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno- błotnych</p>	

13.3. Wpływ zapisów programu na pomniki przyrody

Ochrona drzew pomnikowych ogranicza się do zapewnienia ustabilizowanych warunków w ich bezpośrednim otoczeniu. Zapisy programu nie powodują negatywnego oddziaływania na występujące w obszarze gminy pomniki przyrody, ustalenia tego dokumentu uznać za zgodne z Przepisami Rozporządzenia Wojewody Opolskiego oraz uchwałami Rady Miejskiej w Prószkowie, na podstawie których powołano opisywane pomniki przyrody.

Tabela 9. Analiza zgodności zapisów programu z przepisami powołującymi pomniki przyrody w obszarze gminy

Przepisy aktu prawnego	Sposób uwzględnienia w zapisach programu
Dla pomników przyrody, ustanowionych przepisami Rozporządzenia Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/38/05 z dnia 26 października 2005 r.	
zakaz niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektów objętych ochroną	W zapisach programu nie ujęto działań mogących mieć wpływ na wymienione pomniki przyrody.
zakaz uszkodzania i zanieczyszczenia gleby	
zakaz umieszczenia tablic reklamowych	
Dla alei w miejscowości Ligota Prószkowska, uznanej za pomnik przyrody przepisami uchwały nr XXIX/229/2005 Rady Miejskiej w Prószkowie z dnia 15 lutego 2005 r.	
zakaz niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu	W zapisach programu nie ujęto działań mogących mieć wpływ na wymienione przepisy Rozporządzenia.
zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu z wyjątkiem utrzymywania urządzeń wodnych	
zakaz umieszczania tablic reklamowych	
Dla platanu klonolistnego, uznanego za pomnik przyrody przepisami uchwały nr XXXI/238/2013 Rady Miejskiej w Prószkowie z dnia 26 września 2013 r	
zakaz niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu	W zapisach programu nie ujęto działań mogących mieć wpływ na wymienione przepisy Rozporządzenia.
zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych	
zakaz uszkodzania i zanieczyszczenia gleby	
zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej	
zakaz umieszczania tablic reklamowych	

13.4. Wpływ zapisów programu na rezerваты przyrody

13.4. 1. Rezerwat częściowy „Jaśkowice”

Rezerwat „Jaśkowice” wchodzi w skład nadleśnictwa Prószków i leśnictwa Smolnik, a zajmowany przez niego obszar to 5,92 ha, w tym na powierzchnię leśną przypada 5,89 ha. Dla potrzeb naukowych i dydaktycznych objęto ochroną fragment lasu mieszanego z udziałem modrzewia sudeckiego oraz dębów: bezszypułkowego i szypułkowego. Położenie rezerwatu w ramach zwartego kompleksu leśnego realizuje założone cele ochrony. Najbliższe zabudowania miejscowości Jaśkowice znajdują się około 0,2 km od granic rezerwatu. W zapisach programu nie przewiduje się żadnych działań w granicach rezerwatu lub jego bezpośrednim otoczeniu.

Tabela 10. Analiza zgodności zapisów programu z przepisami Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 czerwca 1969 r.

Przepisy aktu prawnego	Sposób uwzględnienia w zapisach programu
zakaz wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych z wyjątkiem uzasadnionych potrzebami gospodarstwa rezerwatowego, z wyjątkami określonymi Zarządzeniem	W zapisach programu nie ujęto działań mogących mieć wpływ na wymienione przepisy Zarządzenia.
zakaz zmiany stosunków wodnych, z wyjątkami określonymi Zarządzeniem	
zakaz zbioru owoców oraz nasion drzew, krzewów, roślin zielonych, z wyjątkami określonymi Zarządzeniem	
zakaz zbioru ziół leczniczych oraz innych roślin lub ich części	
zakaz pozyskiwania ściółki leśnej, trawy, wypasu zwierząt gospodarskich	
zakaz niszczenia gleby i pozyskiwania kopalin	
zakaz niszczenia oraz uszkodzenia drzew i innych roślin lub ich części	
zakaz zanieczyszczania terenu rezerwatu i wzniesienia ognia	
zakaz polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia gniazd oraz wybierania jaj i piskląt wszystkich gatunków ptaków	
zakaz umieszczania tablic, napisów i innych znaków, z wyjątkami określonymi Zarządzeniem	
zakaz wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych	
zakaz przebywania na terenie rezerwatu, z wyjątkami określonymi Zarządzeniem	

13.4. Rezerwat częściowy „Przysiecz”

Rezerwat częściowy „Przysiecz” wchodzi w skład nadleśnictwa i obrębu Prószków, a zajmowany przez niego obszar to 3,10 ha. Położenie rezerwatu w ramach zwarteo kompleksu leśnego realizuje założone cele ochrony. Najbliższe zabudowania miejscowości Przysiecz znajdują się około 1,2 km od jego granic. Położenie rezerwatu w granicach zwarteo kompleksu leśnego, w oddaleniu od istniejącej i planowanej zabudowy zapewnia w pełni ochronę jego zasobów przyrodniczych. W zapisach programu nie przewiduje się żadnych działań w granicach rezerwatu lub jego bezpośrednim otoczeniu.

Tabela 11. Analiza zgodności zapisów projektu programu z przepisami Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 lutego 1958 r.

Przepisy aktu prawnego	Sposób uwzględnienia w zapisach programu
zakaz wycinania drzew oraz poboru użytków drzewnych, z wyjątkiem usuwania drzew martwych, wywrotów i złomów s sposób nie narażający na zniszczenie otoczenia, a w szczególności nalotów i podrostów, z pozostawieniem w ziemi karpiny	W zapisach programu nie ujęto działań mogących mieć wpływ na wymienione przepisy Zarządzenia.
zakaz zbioru owoców i nasion drzew i krzewów, z wyjątkiem nasion niezbędnych do zaspokojenia potrzeb odnowienia lasu w rezerwacie w miejscach, gdzie odnowienie naturalne jest niedostateczne	
zakaz zbioru ziół leczniczych oraz innych lub ich części	
zakaz pozyskiwania ściółki leśnej i pasania zwierząt gospodarskich	
zakaz wykonywania wszelkich leśnych czynności gospodarczych, z wyjątkiem stosowania koniecznych zabiegów odnowieniowych gatunkami rodzimymi rezerwatu	
zakaz niszczenia i uszkodzania drzew i innych roślin	
zakaz niszczenia gleby, wydobywania kamienia i innych kopalin	
zakaz polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt	
zakaz zanieczyszczania terenu i wzniesienia ognia	
zakaz umieszczania tablic, napisów i innych znaków, z wyjątkiem znaków związanych z ochroną terenu	
zakaz wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych	
zakaz przebywania na terenie rezerwatu, z wyjątkami określonymi Zarządzeniem	

13.4. Rezerwat częściowy Staw Nowokuźnicki

Został utworzony w celu zachowania stanowisk rzadkich roślin wodnych, a przede wszystkim stanowiska kotewki orzecha wodnego oraz ochrony ptactwa. Zajmuje powierzchnię 20ha. W jego granicach występuje prawie 340 gatunków roślin naczyniowych, w tym 4 pod ochroną ścisłą i 4 częściowo chronione. Rezerwat położony jest na terenach otwartych w otoczeniu miejscowości Nowa Kuźnia. Zasoby przyrodnicze rezerwatu nie są zagrożone pod warunkiem utrzymania baz zmian lokalnych stosunków wodnych oraz stanu czystości wód.

Dla obszaru rezerwatu utrzymuje się w zapisach programu dotychczasowe przeznaczenie terenu. W ramach działań zapisanych w programie wymieniono: Remont ścieżki edukacyjnej w rezerwacie przyrody "Staw Nowokuźnicki" (WPF 2016). Ogólny zapis zakresu tego działania nie umożliwia pełnej oceny potencjalnego wpływu na zasób przyrodnicze rezerwatu, Można zakładać, że działanie to będzie obejmować poprawę nawierzchni ścieżek, kładek, wymianę tablic informacyjnych, montaż obiektów małej architektury (tablice informacyjne inne niż istniejące, ławki, elementy ogrodzenia, itp.). Ewentualne działania inwestycyjne będą podlegać odrębnemu uzgodnieniu w zakresie oddziaływania na środowisko przyrodnicze.

Można zatem stwierdzić, że zapisy projektu programu dla tego obszaru nie zakładają możliwości działań, naruszających listę zakazów ustanowionych w granicach rezerwatu przepisami Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27 listopada 1957 r. W związku z tym należy je uznać za zgodne z przytoczonym aktem prawnym.

Tabela 12. Analiza zgodności zapisów projektu programu z przepisami Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27 listopada 1957 r.

Przepisy aktu prawnego	Sposób uwzględnienia w zapisach programu
zakaz dokonywania jakichkolwiek zmian na powierzchni dna i linii brzegowej stawu oraz sztuczne obniżanie lub podnoszenie lustra wody	W zapisach programu nie ujęto działań mogących mieć wpływ na wymienione przepisy Zarządzenia.
zakaz spuszczenia wody i łowienia ryb w czasie od dnia 1 marca do dnia 31 października, w pozostałych miesiącach woda może być spuszczana jedynie na krótkie, najwyżej dwutygodniowe okresy czasu	
zakaz polowania oraz chwytania, płoszenia i zabijania wszelkich dziko żyjących zwierząt	
zakaz zanieczyszczania wód i brzegów stawu	
wyrywania, niszczenia, i uszkodzenia roślinności wodnej oraz przybrzeżnej	
zakaz używania kąpieli i uprawiania sportów wodnych	
zakaz wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych	

14. SYNTETYCZNE ZESTAWIENIE POTENCJALNEGO WPŁYWU ZAPISÓW PROGRAMU NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

W przedstawionym poniżej zestawieniu zawarto syntetyczną ocenę potencjalnych środowiskowych skutków realizacji zapisów programu.

Tabela 13.1. Syntetyczne ujęcie oddziaływania na środowisko przewidywanych skutków realizacji działań i zadań ujętych w zapisach programu

Działania, zadania		Składowe środowiska													
		natura 2000	różnorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	woda	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat	klimat akustyczny	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
I. Podobszar Stare Miasto															
I.4.5.	Opracowanie projektu budowlanego dla zagospodarowania nawierzchni Rynku z obiektami małej architektury i oświetleniem i jego realizacja	0	0	+ St Dł Lk Pś	0	- St Dł Lk Pś	0	0	- St Dł Lk Pś	+ St Dł Lk Pś	0	+ St Dł Lk Pś	0	+ St Dł Lk Pś	+ St Dł Lk Pś
I.4.6	Opracowanie projektu budowlanego dla zagospodarowania nawierzchni Placu Targowego z obiektami małej architektury i oświetleniem oraz zespołem kramów, a także remontu d. budynku magazynowego na cele spotkań mieszkańców i jego realizacja	0	0	+ St Dł Lk Pś	0	- St Dł Lk Pś	0	0	- St Dł Lk Pś	+ St Dł Lk Pś	0	+ St Dł Lk Pś	0	+ St Dł Lk Pś	+ St Dł Lk Pś
I.4.7.	Opracowanie projektu budowlanego dla budowy parkingu przy u. Korfantego 1 i jego realizacja	0	0	+ St Dł Lk Pś	0	- St Dł Lk Pś	0	0	- St Dł Lk Pś	+ St Dł Lk Pś	0	+ St Dł Lk Pś	0	+ St Dł Lk Pś	+ St Dł Lk Pś

Tabela 13.2. Syntetyczne ujęcie oddziaływania na środowisko przewidywanych skutków realizacji działań i zadań ujętych w zapisach programu

Działania, zadania		Składowe środowiska													
		natura 2000	różnorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	woda	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat	klimat akustyczny	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
II. Podobszar Pomologia															
II.4.13.	Przystosowanie budynku przy ul. Pomologia 9 dla potrzeb lokalizacji mieszkań komunalnych														
II.4.16.	Opracowanie projektów budowlanych dla: – przeprowadzenia kompleksowych rewitalizacji obiektów Centrum oraz zagospodarowania ich otoczenia wraz z modernizacją sieci uzbrojenia, – przeprowadzenia kompleksowej rewitalizacji parku i d. arboretum z obiektami małej architektury i ich realizacja	0	+ St Dł Lk Pś	+ St Dł Lk Pś	+ St Dł Lk Pś	+ St Dł Lk Pś	0	0	- St Dł Lk Pś	+ St Dł Lk Pś	0	+ St Dł Lk Pś	0	+ St Dł Lk Pś	+ St Dł Lk Pś

Objaśnienia oznaczeń użytych w tabeli

Przewidywane oddziaływanie:

+ pozytywne

0 brak oddziaływań

- negatywne

St stałe

Ch chwilowe

Kr krótkoterminowe

Śr średnioterminowe

Dł długoterminowe

Mc miejscowe

Lk lokalne

Plk ponadlokalne

Rg regionalne

Bz bezpośrednie

Pś pośrednie

Wt wtórne

Sk skumulowane

15. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ PRZYJĘTYCH ZAPISACH PROGRAMU

Delimitacji podobszarów rewitalizacji, stanowiących przedmiot ustaleń Programu dokonano na podstawie analizy danych, zawartych w diagnozie stanu zagospodarowania i rozwoju społeczno- gospodarczego m. i gm. Prószków, opracowanej na zlecenie Urzędu Miejskiego w marcu 2016 r. Analiza ta pozwoliła na wytypowanie dwu następujących podobszarów rewitalizacji w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777):

- 1) zespołu zabudowy otaczającej rynek i plac przed zamkiem w Prószkowie (z pominięciem terenów zamku i towarzyszącego mu parku) z ich nieuporządkowanym zapleczem gospodarczym, z występowaniem nie zharmonizowanych z historycznym otoczeniem budynków wielorodzinnych i usługowych oraz urządzonymi w sposób nie wykorzystujący właściwie walorów przestrzeni publicznych placów miejskich;
- 2) założenia ogrodniczo- parkowego Pomologia w Prószkowie, z w większości nie poddawaną remontom zabudową mieszkalną i usługową i nie wykorzystywaną zgodnie z jej historycznym przeznaczeniem, ze zrujnowanymi obiektami i zabudowy gospodarczej i ze zdewastowanymi układami komponowanych zespołów zieleni.

Podstawą delimitacji wymienionych obszarów były wytyczne zapisane w przepisach ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777). Przyjęty sposób delimitacji obszaru opracowania, wynikający wprost z przepisu ustawy wyklucza przyjęcie rozwiązań alternatywnych, a dopuszcza prowadzenie działań rewitalizacyjnych na obszarach ściśle spełniających kryteria wymienione w przepisach art. 9 przywołanego aktu prawnego.

16. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI ZAPISÓW PROGRAMU

Zgodnie w art. 51 ust. 2 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 poz. 353) organ sporządzający projekt dokumentu przedstawia rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru. W przypadku programu zrównoważonego rozwoju gminy Prószków 2025 nie odnotowuje się możliwości wywierania wpływu zapisów treści tego dokumentu na obszary Natura 2000.

Do zapisów zapobiegających negatywnym oddziaływaniom na środowisko należy zaliczyć zachowanie w stanie niezmiennym obiektów i obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów o ochronie przyrody, w szczególności:

- 1) pomników przyrody;
- 2) rezerwatów przyrody.

17. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI ZAPISÓW PROGRAMU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Monitorowanie Gminnego Programu Rewitalizacji polega na systematycznym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących stanu realizacji poszczególnych, ujętych w nim przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projektów). Analiza danych ilościowych i jakościowych umożliwi odpowiednio wczesne wykrywanie niezgodności, a także umożliwi zapobieżenie możliwych do przewidzenia komplikacji. Dotyczyć będą one pozyskiwaniu informacji nt. postępów w realizacji inwestycji, związanych z ww. przedsięwzięciami, zapewnieniu ich zgodności z Programem oraz oceny trwałość osiągniętych rezultatów. Poszczególne inwestycje będą objęte jednakowym systemem ewaluacji, opracowanym przez Gminę i m. in. obejmującym ocenę efektów realizacji, porównanie osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu z prognozowanymi.

Po zakończeniu realizacji Programu opracowana będzie ewaluacja ex post zawierająca zestawienie najważniejszych wniosków ze corocznych sprawozdań, opracowywanych przez cały okres jego obowiązywania, tj. w latach 2016 – 2025. Dodatkowo ewaluacja powinna objąć badania społeczno-ekonomiczne i funkcjonalno-przestrzenne, które pomogą odpowiedzieć na zdiagnozowane problemy w „Diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszarów rewitalizacji w mieście Prószków” i wykazać efekty, które zostały osiągnięte dzięki realizacji Programu.

18. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

18.1. Charakterystyka streszczonego dokumentu

Rewitalizacja stanowi zaplanowany i prowadzony w kompleksowy sposób proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przemiany społeczne, gospodarcze, środowiskowe przestrzenno- funkcjonalne i techniczne. Służą one lokalnej społeczności, poprawie jakości przestrzeni i funkcjonowania gospodarki, są skoncentrowane terytorialnie i prowadzone na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji.

W taki sposób na podstawie ww. Programu podjęte będą działania rewitalizacyjne na terenie obszaru rewitalizacji, wskazanego na mocy uchwały nr XVIII/133 z dnia 25 maja 2016 r. Rady Gminy w Prószkowie i składającego się z dwu podobszarów: Starego Miasta i Pomologii, jaki zostały wyodrębnione w tzw. obszarze zdegradowanym gminy.

Koordynatorem podjętych dla ich przezwyciężenia działań będzie samorząd gminny, a udział w nich wezmą także inne podmioty publiczne, prywatne, organizacje pozarządowe, a przede wszystkim mieszkańcy ww. podobszarów. Proces ten będzie programowany, prowadzony i oceniany przy zapewnieniu aktywnego udziału interesariuszy, czemu służyć będą konsultacje społeczne oraz powołany przez Burmistrza Komitet Rewitalizacji.

18.2. Położenie i charakterystyka gminy

Gmina Prószków leży w środkowej części Województwa Opolskiego, w powiecie Opolskim. Obszar gminy graniczy z:

- 1) od północy- miastem Opole
- 2) od południa- z gminami:
 - a) Biała,
 - b) Korfantów,
 - c) Krapkowice,
 - d) Strzeleczy,
- 3) od zachodu- gminami:
 - a) Komprachcice,
 - b) Tułowice
- 4) od wschodu- z gminą Tarnów Opolski.

Podstawowymi wyznacznikami położenia geograficznego jest:

- 1) sąsiedztwo doliny Odry, zamykającej obszar gminy od strony wschodniej,
- 2) położenie w ciągu korytarza transportowego o znaczeniu europejskim- autostrady A4, stanowiącej polski odcinek drogi międzynarodowej E40,
- 3) w ciągu drogi krajowej Nr 45, łączącej Opole z granicą państwa,
- 4) w ciągu drogi wojewódzkiej nr 414 relacji Opole - Lubrza,
- 5) w strefie zasięgu mieszkańców aglomeracji Opola w zakresie:
 - a) zamieszkiwania i codziennych podróży do pracy
 - b) zainteresowania terenami wypoczynkowymi i rekreacyjnymi, w tym turystyki weekendowej.

Charakterystyczne dla gminy Prószków jest zróżnicowanie struktury użytkowania gruntów. W części północnej i wschodniej gminy dominują grunty orne, gdzie występowanie dobrych gleb było przyczyną wylesiania terenów dla prowadzenia na nich gospodarki rolnej. Natomiast w części południowej duże powierzchnie zajmują lasy - znajduje się tu część kompleksu leśnego Borów Niemodlińskich. Tereny zainwestowane to przede wszystkim

zabudowa mieszkaniowa i usługowa oraz zakłady produkcyjne. W ostatnich latach dającym się obserwować zjawiskiem jest rozwój zabudowy mieszkaniowej w miejscowościach północnej części gminy, związany z ciążeniem tej części jej obszaru w kierunku większego ośrodka miejskiego jakim jest Opole.

18.3. Zapisy programu istotne dla oceny wpływu na poszczególne elementy środowiska

Ujęte w projekcie programu działania i zadania do realizacji w poszczególnych sferach działalności gminy (przyrodniczo- kulturowej, osadniczo- technicznej, społecznej, gospodarczej) dla potrzeb niniejszej oceny oddziaływania na środowisko można zasadniczo podzielić na dwie grupy zagadnień:

- 1) **działania "twarde"**- których realizacja wiąże się z podejmowaniem i prowadzeniem inwestycji, realizacja tych działań będzie się wiązać ze zmianami w zagospodarowaniu poszczególnych terenów lub ich części i jako taka podlega ocenie wpływu na środowisko przyrodnicze;
- 2) **działania "miękkie"**- związane z promocją gminy, aktywnościami w sferze społecznej, opracowaniem inwentaryzacji, programów i projektów związanych z wdrożeniem założeń programu, działania te ze względów merytorycznych nie są przedmiotem oceny oddziaływania na środowisko, ponieważ ich wpływ na przyrodę jest niemożliwy do zdefiniowania lub nie występuje.

W treści prognozy dokonano kwalifikacji poszczególnych zadań zapisanych w programie, z uwzględnieniem przytoczonego powyżej podziału.

18.4. Synteza zapisów programu

Na podstawie zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji podjęte będą działania rewitalizacyjne na terenie obszaru rewitalizacji, wskazanego na mocy uchwały nr XVIII/133 z dnia 25 maja 2016 r. Rady Gminy w Prószkowie i składającego się z dwu podobszarów: Starego Miasta i Pomologii, jaki zostały wyodrębnione w tzw. obszarze zdegradowanym gminy.

Delimitacji wspomnianych podobszarów rewitalizacji, stanowiących przedmiot ustaleń Programu dokonano na podstawie analizy danych, zawartych w diagnozie stanu zagospodarowania i rozwoju społeczno- gospodarczego m. i gm. Prószków, opracowanej na zlecenie Urzędu Miejskiego w marcu 2016 r. Analiza ta pozwoliła na wytypowanie dwu następujących podobszarów rewitalizacji w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777):

- 5) zespołu zabudowy otaczającej rynek i plac przed zamkiem w Prószkowie (z pominięciem terenów zamku i towarzyszącego mu parku) z ich nieuporządkowanym zapleczem gospodarczym, z występowaniem nie zharmonizowanych z historycznym otoczeniem budynków wielorodzinnych i usługowych oraz urządzonymi w sposób nie wykorzystujący właściwie walorów przestrzeni publicznych placów miejskich;
- 6) założenia ogrodniczo- parkowego Pomologia w Prószkowie, z w większości nie poddawaną remontom zabudową mieszkalną i usługową i nie wykorzystywaną zgodnie z jej historycznym przeznaczeniem, ze zrujnowanymi obiektami i zabudowy gospodarczej i ze zdewastowanymi układami komponowanych zespołów zieleni.

W Programie przyjmuje się następujące cele rewitalizacji:

1) w sferze społecznej:

- poprawę warunków bytowych i jakości życia społeczności lokalnej oraz poziomu obsługi mieszkańców,
- wzbogacenie bazy rekreacyjno- wypoczynkowej miasta, dostosowanej do potrzeb mieszkańców oraz turystów;

2) w sferze gospodarczej:

- rozwój przedsiębiorczości i uzyskanie nowych miejsc pracy w ramach wzbogacenia oferty usługowej i rekreacyjnej Starego Miasta i Pomologii,
- wykorzystanie gospodarcze terenów odnowionych sadów i upraw ogrodnich w Pomologii,
- utworzenie Międzynarodowego Centrum Badawczo-Rozwojowego na terenie Pomologii;

3) w sferze środowiskowej:

- uzyskanie wysokiej jakości walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zrewitalizowanych terenów Starego Miasta i parku z arboretum w Pomologii;

4) w sferze przestrzenno- funkcjonalnej:

- zapewnienie spójności przestrzenno- funkcjonalnej, ładu przestrzennego i uporządkowanie przestrzeni publicznych w centrum miasta i na terenie Pomologii,
- uzyskanie poprawy stanu technicznego i wysokiego poziomu estetycznego zabudowy i jej otoczenia oraz ładu przestrzennego,

5) w sferze technicznej:

- modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego, drogowego, pieszego i rowerowego oraz sieci uzbrojenia.

Dla realizacji przyjętych w Programie celów i kierunków rewitalizacji zakłada się przygotowanie organizacyjne oraz programowo-projektowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych, część z nich zdefiniowana jako "działania twarde" jest przedmiotem niniejszej oceny. Należą do nich:

1) w podobszarze Stare Miasto:

- a) Opracowanie projektu budowlanego dla zagospodarowania nawierzchni Rynku z obiektami małej architektury i oświetleniem i jego realizacja,
- b) opracowanie projektu budowlanego dla zagospodarowania nawierzchni Placu Targowego z obiektami małej architektury i oświetleniem oraz zespołem kramów, a także remontu d. budynku magazynowego na cele spotkań mieszkańców i jego realizacja,
- c) opracowanie projektów budowlanych dla:
 - wprowadzenia zabudowy plombowej na dz. nr 658/1 (z wprowadzeniem programu usługowego w parterze),
 - przeprowadzenia kompleksowych rewitalizacji obiektów przy obu przyrynkowych pierzejach,
- d) opracowanie projektu budowlanego dla budowy parkingu przy u. Korfantego 1 i jego realizacja;

2) w podobszarze Pomologia: opracowanie projektów budowlanych dla:

- a) przeprowadzenia kompleksowych rewitalizacji obiektów Centrum Naukowego oraz zagospodarowania ich otoczenia wraz z modernizacją sieci uzbrojenia,
- b) przeprowadzenia kompleksowej rewitalizacji parku i d. arboretum z obiektami małej architektury.

18.5. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji zapisów strategii

W przypadku braku realizacji zapisów strategii nie wystąpią znaczące zmiany w istniejącym stanie środowiska obszaru gminy. Należy jednak stwierdzić, że rozwój przestrzenny, gospodarczy czy społeczny gminy postępuje również w sposób niezależny od zapisów strategii.

18.6. Problemy ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu oraz sposób ich uwzględnienia w opracowaniu strategii

Zamieszczona w treści prognozy analiza problemów ochrony środowiska na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotnych z punktu widzenia realizacji zapisów strategii dotyczy grupy aktów prawnych ustanawianych na poziomie międzynarodowym, wspólnotowym, wreszcie krajowym. Dla wskazania ich korelacji z zapisami strategii w treści prognozy dokonano takiej analizy w formie zestawień tabelarycznych, wskazujących związki poszczególnych aktów prawnych na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym z obowiązującymi przepisami krajowymi, oraz z konkretnymi zapisami projektu strategii.

18.7. Analiza problemów ochrony środowiska dotyczących obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w tym przewidywane znaczące oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów natura 2000 oraz integralność tych obszarów

Najbliższym obszarem tej kategorii, leżącym w otoczeniu gminy jest obszar ochrony siedlisk "Bory Niemodlińskie", o kodzie PLH 160005, którego granice znajdują się około 5 km od północno- zachodniej granicy gminy. Ustalania projektu programu nie przewidują ingerencji w integralność obszaru lub niekorzystnego wpływu na przedmiot jego ochrony. Obszar leży w całości w granicach zwartej kompleksu leśnego. Żadne z działań zapisanych w programie nie mają odniesienia do kwestii potencjalnego oddziaływania na cel i przedmiot ochrony obszaru.

Gmina leży w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu "Bory Niemodlińskie" o łącznej powierzchni 48 189 ha. Działalność gospodarcza na takim obszarze nie ulega poważniejszym ograniczeniom. Powinna być jednak prowadzona w sposób nie naruszający równowagi ekologicznej. Na podstawie analizy ustaleń programu, planowane działania zapisane w tym dokumencie nie powinny oddziaływać negatywnie na walory obszaru.

Ochrona drzew pomnikowych ogranicza się do zapewnienia ustabilizowanych warunków w ich bezpośrednim otoczeniu. Zapisy programu nie powodują negatywnego oddziaływania na występujące w obszarze gminy pomniki przyrody, ustalenia tego dokumentu uznać za zgodne z Przepisami Rozporządzenia Wojewody Opolskiego oraz uchwałami Rady Miejskiej w Prószkowie, na podstawie których powołano opisywane pomniki przyrody.

Rezerwat „Jaśkowice” wchodzi w skład nadleśnictwa Prószków i leśnictwa Smolnik, a zajmowany przez niego obszar to 5,92 ha, w tym na powierzchnię leśną przypada 5,89 ha. Dla potrzeb naukowych i dydaktycznych objęto ochroną fragment lasu mieszanego z udziałem modrzewia sudeckiego oraz dębów: bezszypułkowego i szypułkowego. Położenie rezerwatu w ramach zwartej kompleksu leśnego realizuje założone cele ochrony. Najbliższe zabudowania miejscowości Jaśkowice znajdują się około 0,2 km od granic rezerwatu. W zapisach programu nie przewiduje się żadnych działań w granicach rezerwatu lub jego bezpośrednim otoczeniu.

Rezerwat częściowy „Przysiecz” wchodzi w skład nadleśnictwa i obrębu Prószków, a zajmowany przez niego obszar to 3,10 ha. Położenie rezerwatu w ramach zwartej kompleksu leśnego realizuje założone cele ochrony. Najbliższe zabudowania miejscowości Przysiecz znajdują się około 1,2 km od jego granic. Położenie rezerwatu w granicach zwartej kompleksu leśnego, w oddaleniu od istniejącej i planowanej zabudowy zapewnia w pełni ochronę jego zasobów przyrodniczych. W zapisach programu nie przewiduje się żadnych działań w granicach rezerwatu lub jego bezpośrednim otoczeniu.

Dla obszaru rezerwatu "Staw Nowokuźnicki" utrzymuje się w zapisach programu dotychczasowe przeznaczenie terenu. W ramach działań zapisanych w programie wymieniono: Remont ścieżki edukacyjnej w rezerwacie przyrody "Staw Nowokuźnicki" (WPF 2016). Ogólny zapis zakresu tego działania nie umożliwia pełnej oceny potencjalnego wpływu na zasoby przyrodnicze rezerwatu, Można zakładać, że działanie to będzie obejmować poprawę nawierzchni ścieżek, kładek, wymianę tablic informacyjnych, montaż obiektów małej architektury (tablice informacyjne inne niż istniejące, ławki, elementy ogrodzenia, itp.). Ewentualne działania inwestycyjne będą podlegać odrębnemu uzgodnieniu w zakresie oddziaływania na środowisko przyrodnicze.

18.8. Syntetyczne zestawienie potencjalnego wpływu zapisów programu na środowisko przyrodnicze

W przedstawionym w treści prognozy zestawieniu tabelarycznym zawarto syntetyczną ocenę potencjalnych środowiskowych skutków realizacji zapisów programu. Treść tabeli, zgodnie z przyjętą metodologią opracowania prognozy zastosowano metodę macierzy interakcji. Przyjęta tu macierz jest wykresem siatki, w której w wierszach wpisano analizowane w zapisach niniejszej prognozy, uruchamiane przez realizację programu działania i zadania do realizacji, a w kolumnach wpisano wskaźniki charakteryzujące i opisujące środowisko.

Ocenę następstw realizacji ustaleń programu dokonano z podziałem ze względu na wpływ na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, kulturowego i antropogenicznego znajdującego się w obrębie granic obszaru opracowania, z uwzględnieniem wzajemnych zależności między nimi.

18.9. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań przyjętych zapisach programu

Podstawą delimitacji wymienionych obszarów były wytyczne zapisane w przepisach ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777). Przyjęty sposób delimitacji obszaru opracowania, wynikający wprost z przepisu ustawy wyklucza przyjęcie rozwiązań alternatywnych, a dopuszcza prowadzenie działań rewitalizacyjnych na obszarach ściśle spełniających kryteria wymienione w przepisach art. 9 przywołanego aktu prawnego.

18.10. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji zapisów programu

Zgodnie w art. 51 ust. 2 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 poz. 353) organ sporządzający projekt dokumentu przedstawia rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru. W przypadku programu zrównoważonego rozwoju gminy Prószków 2025 nie odnotowuje się możliwości wywierania wpływu zapisów treści tego dokumentu na obszary Natura 2000.

Do zapisów zapobiegających negatywnym oddziaływaniom na środowisko należy zaliczyć zachowanie w stanie niezmienionym obiektów i obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów o ochronie przyrody, w szczególności:

- 3) pomników przyrody;
- 4) rezerwatów przyrody.

18.11. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji zapisów programu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Po zakończeniu realizacji Programu opracowana będzie ewaluacja ex post zawierająca zestawienie najważniejszych wniosków ze corocznych sprawozdań, opracowywanych przez cały okres jego obowiązywania, tj. w latach 2016 – 2025. Dodatkowo ewaluacja powinna objąć badania społeczno-ekonomiczne i funkcjonalno-przestrzenne, które pomogą odpowiedzieć na zdiagnozowane problemy w „Diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszarów rewitalizacji w mieście Prószków” i wykazać efekty, które zostały osiągnięte dzięki realizacji Programu.

Przy opracowaniu niniejszego opracowania wykorzystano następujące materiały źródłowe:

- 1) Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Prószków na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013-2016, Prószków 2009;
- 2) Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa 2011 i 2014;
- 3) Bazy danych Państwowego *Instytutu Geologicznego, Warszawa 2015*;
- 4) Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Prószków na lata 2014 -2020, Prószków 2013;
- 5) Heinrich E. i Pawełczyk Andrzej, Zarys dziejów Prószkowa, Prószków 2000;
- 6) Informacje dotyczące wybranych zagadnień rozwoju gminy, Urząd Miejski, Prószków 2015;
- 7) Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Prószków, Prószków 2015;
- 8) Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Prószków na lata 2005-2015, Prószków 2005;
- 9) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego, przyjęty uchwałą nr XLVIII/505/2010 Sejmiku Województwa Opolskiego z 28.09.2010 r.;
- 10) Rozporządzenia Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/16/2006 z 8.05. 2006 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. U. Woj. Opolskiego Nr 33 poz. 1133 z 2006 r.);
- 11) Porozumienia w sprawie utworzenia Aglomeracji Opolskiej (Dz. U. Woj. Opolskiego z dnia 31. X. 2012 r., poz. 1521);
- 12) Rejestr miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, Urząd Miejski w Prószkowie 2015;
- 13) Rocznik statystyczny województwa opolskiego 2014, WUS, Opole 2014;
- 14) Stan środowiska w województwie opolskim w roku 2014, WIOŚ, Opole 2014;
- 15) Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020", Biuro Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska, Opole 2015;
- 16) Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej, Biuro Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska, Opole 2015;
- 17) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Prószków, przyjęte uchwałą nr uchwałą nr III/13/2014 Rady Miejskiej w Prószkowie z dnia 18.12.2014 r. ;
- 18) Syntetyczna diagnoza społeczno- gospodarcza Powiatu Opolskiego, Starostwo Powiatu Opolskiego, Opole 2015.